

มูลค่าของธรรม

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มูลค่าของธรรมนะล้นเหลือมาก ถ้ามูลค่าของโลกนี้ มูลค่าของโลกเขาต้องแสวงหา ต้องจ้างบริษัทวิจัยว่าวัดมูลค่าของมันว่าสมควรจะทำตลาดหรือไม่ทำตลาด

แต่ถ้ามูลค่าของธรรมนะ มันกว้างขวาง มันใหญ่โตกว่า ๓ โลกธาตุ แม้แต่โลกเรา เห็นใหม่จักรวาลนี้เรายังพิสูจน์กันไม่ได้ นี่กามภพ รูปภพ อรูปภพ มูลค่าของมันมหาศาลมาก แต่มูลค่าของมันมหาศาลมาก แต่มูลค่าของมันมหาศาลมากนี้จุดเริ่มต้นจากทวารจกภพ จากจิต จุดเริ่มต้นจากกลางหัวอก แต่มูลค่าของมันมหาศาลนะ ถ้ามูลค่ามหาศาลนี้เราแสวงหาสิ่งนั้น

เราเป็นลูกศิษย์กรรมฐานนะ ลูกศิษย์พระป่า พระป่าในวัด ข้อวัตรปฏิบัติเพื่ออำนวยความสะดวกแก่การประพฤติปฏิบัติ เราจะประพฤติปฏิบัติกันขึ้นมา เราจะต้องแสวงหา แสวงหานะ คุณติ กายวิเวก จิตวิเวก นิสถานวิเวก กายวิเวก แล้วหาสถานที่วิเวก

ถ้าจิตวิเวก เราอยู่ในหมู่คนมากขนาดไหน เราจะรักษาจิตของเรา ถ้ารักษาจิตของเราเห็นใหม่ นี่ถ้าจิตวิเวก วิเวกจากอะไร? วิเวกจากสัญญาอารมณ์ ถ้าวิเวกจากสัญญาอารมณ์ได้ จิตมันจะสงบระงับเข้ามาได้ ถ้าจิตสงบระงับเข้ามาได้มันจะเริ่มการทำงาน การงานอย่างนี้เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านแสวงหาของท่านนะ เวลาท่านเป็นเจ้าของชายสิทธัตถะ นี่มูลค่าทางโลก มูลค่าทางโลกนะ สูงส่งคือจักรพรรดิ มูลค่าทางโลกสูงส่งคือกษัตริย์ กษัตริย์ปกครอง เห็นใหม่ เวลารวบรวมแคว้นแคว้นขึ้นมาจนได้เป็นจักรพรรดิ แต่ถ้าจักรพรรดินะ มูลค่าของโลกเขา เขาแสวงหากัน

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้สละทิ้งแล้ว ได้สละทิ้งสิ่งนั้นมา เห็นใหม่ นี่เวลาไปเที่ยวสวนเห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย มันต้องมีฝั่งตรงข้ามว่าการไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย มูลค่ามันมหาศาล เราแสวงหามากขนาดไหนก็แสวงหาเพื่อดำรงชีวิตแล้วดำรงชีวิตด้วยความเข้าใจผิดว่าสมบัตินั้นเป็นของเรา ๆ แม้แต่ชีวิตนี้เรายังรักษาของเราไว้ไม่ได้เลย แม้แต่ชีวิตนี้มันยังมีการพลัดพรากเป็นที่สุด แล้วสมบัติสิ่งนั้นเป็นสมบัตินอกกายมันจะเป็นของเราได้มากน้อยขนาดไหน นี่เราแสวงหาด้วยความไม่มีสติปัญญาของเรา เห็นใหม่

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้สละทิ้งมาหมดแล้ว ตำแหน่งสถานะอย่างใดก็สละทิ้งมาแล้ว แล้วสละทิ้งมา ๖ ปีนี้แสนทุกข์แสนยาก จากกษัตริย์ จากสถานะของมูลค่าของโลกนี้มหาศาล แต่เวลาออกปฏิบัติปฏิบัติขึ้นมา เห็นใหม่ เพราะศาสนายังไม่ได้เกิดขึ้น เจ้าชายสิทธัตถะออกแสวงหากับปัญจวัคคีย์ที่อุปัฏฐากอยู่นั่นนะ

นี่ใครเขาจะรับรู้ด้วย มันก็เหมือนนักบวชนักพรตนั้นนะ ออกแสวงหานี้มันต้องแลกมาด้วยการประพฤติปฏิบัติ แต่ด้วยบุญกุศล ด้วยธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้สร้างสมบุญญาธิการมาเป็นพระโพธิสัตว์นี้ คำว่า “พระโพธิสัตว์” จิตใจมันคง จิตใจเข้มแข็งมาก คูสเวลาพระเวสสันดร ชาติสุดท้ายเป็นพระเวสสันดร สละได้ทั้งนั้นละ สละลูก สละเมีย สละทุกอย่าง ตำแหน่งของกษัตริย์ เขาไปออกพระราชวังก็ไป ไปอยู่ป่าอยู่เขาก็ไป ไปทั้งนั้นนะ นี่เพราะอะไร เพราะเราเต็มใจทำ เราเต็มใจทำ เราเต็มใจ ถ้าเราเต็มใจทำเราจะไม่มีสิ่งใดเศร้าตรอมใจ เศร้าหมองในหัวใจเลย เพราะเราเต็มใจ เขาจะขับไล่ส่งนั้นมันเรื่องของเขา

แต่หัวใจของเรา ไปอยู่ป่าอยู่เขา เขาไปเก็บเผือกเก็บมันกิน เพราะเป็นนักพรตในสมัยนั้น ยังไม่มีศาสนา เวลากลับมาราชวัง ชาตินั้นก็หมดไป พอชาตินั้นหมดไปมาเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะนี่บุญญาธิการมีมหาศาล ศึกษาเล่าเรียนมาด้วยปัญญาด้วยความฉับไวมาก

ฉะนั้น เวลาไปเห็นขมทูตขึ้นมามันถึงได้สะท้อนหัวใจใจ ถ้าสะท้อนหัวใจมันก็แสวงหาสิ่งที่เป็นคุณธรรม คุณค่าของธรรมมันจะเกิดขึ้นต่อเมื่อเป็นความจริง ถ้าคุณค่าของธรรมยังไม่เกิดขึ้น สิ่งนั้นมันเป็นโลกหมด สิ่งที่เป็นโลกก็มูลค่าของทางโลกใจ ถ้ามูลค่าของทางโลกเขานี่สิ่งนั้นเทียบเป็นมูลค่าได้

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาประพฤติปฏิบัติ เห็นใหม่ นี่ค้นคว้ามาบุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อาสวักขยญาณ สิ่งนี้มันมีมูลค่ามากกว่ามาก เพราะองค์

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตั้งเป้าแล้ว ตั้งเป้าว่า ต้องไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย ชาตินี้ต้องมีฝั่งตรงข้ามแน่นอน เวลาแสวงหาขึ้นมา เห็นใหม่ นี่เวลาเสวยวิมุตติสุข เวลาทุกข์จนเจ็ญใจนะ ปฏิบัติเนี่ยเวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านประพฤติปฏิบัติมาเราจะรู้ว่าการควบคุมใจนี้เป็นแสนยากนัก เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเจ้าชายสิทธัตถะไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ ทำใจสงบนะ อุทกดาบส อาหารดาบส ได้สมบัติต่างๆ เสร็จแล้วมันออกมามันก็ทุกข์อยู่อย่างนั้นนะ

เราแสวงหาอยู่แล้วทำสิ่งใดไม่ได้สมปรารถนาเลย มันเป็นความวิตกกังวลมากน้อยขนาดไหน มันก็รู้ได้ เราทำสิ่งใดเรามีเป้าหมายของเราว่าต้องสะอาดบริสุทธิ์ ต้องชำระกิเลสให้ได้ทั้งหมด แต่ทำไปแล้ว ทำแล้วทำเล่า ๆ มันอยู่ที่ไหน ๆ ถ้ามันอยู่ที่ร่างกายก็ทรมานมัน อดอาหารมาทุกอย่างแล้ว ทำทุกรกิริยาขนาดไหน คิดว่าร่างกายนี้ เราเป็นคนไม่ดี เราต้องตรวจสอบในความไม่ดีของเราแน่แหละ แต่มันตรวจสอบที่ไหนล่ะ ตรวจสอบอย่างไรก็ไม่มีการบอกเราได้ ไปกับเจ้าลัทธิต่างๆ ไปศึกษากับใครมาก็ไม่มีใครตอบได้ ไม่มีใครตอบได้ นี่ศึกษามา

สุดท้ายก็มาค้นคว้าขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอง เพราะใครก็ตอบไม่ได้หรอก ต้ององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าค้นคว้าเองเพราะสร้างสมบุญญาธิการมา ตรัสรู้เองโดยชอบ เวลาตรัสรู้ขึ้นมาก็ตรัสรู้กลางหัวใจนี้แหละ เวลากลางหัวใจขึ้นมาสิ่งทีรู้ รู้มาจากไหน? ก็รู้มาจากกลางหัวใจ

บุพเพนิวาสานุสติญาณก็ไปจากจิตนี้ที่ออกรู้ๆ เวลาจุตูปปาตญาณก็รู้จากจิตนี้ที่ออกรู้ๆ มันออกไปรู้นี้มันกระทบสิ่งที่มีอยู่ในหัวใจ ย้อนกลับมาๆ นี่เวลาอัสวักขยญาณขึ้นมา ความชำระมรรคญาณ เวลาอัสวักขยญาณมันเป็นอย่างไร เวลามันชำระล้างมันชำระล้างอย่างไร เห็นใหม่ “เราเป็นไก่อตัวแรกที่เจาะฟองไข่อวิชชาออกมา” พอเจาะฟองไข่อวิชชาออกมา อวิชชา ความไม่เข้าใจของมัน มันเจาะฟองไข่มันทำลายในหัวใจขึ้นมา นี่สิ่งที่มันชำระล้างกิเลส นี่ไง มันถอดถอนมันทำลายทั้งหมด

ตรัสรู้เองโดยชอบ มันไม่มีสิ่งใดในหัวใจเพราะว่าเวลาศึกษามากับเจ้าลัทธิต่างๆ ปฏิบัติขึ้นมาอย่างไรมันก็มีกำลังใจ มันก็มีสิ่งที่หมักหมมในหัวใจ เวลาตรัสรู้เองโดยชอบ มันสำรอก มันคายออก แล้วมันเหลือสิ่งใด? เหลือสิ่งที่ว่าเสวยวิมุตติสุขๆ ขึ้นมา

สิ่งนี้มันเป็นสิ่งที่สูงส่งมาก มูลค่าของธรรมนี้มันเหนือทุกๆ อย่าง โลกเป็นสมมุติบัญญัติแต่วิมุตติไปแล้วนี่มันผ่านพ้นสิ่งนั้นไป นี่มูลค่าของมัน มูลค่าของมันเทียบสิ่งใดกับโลกนี้ไม่ได้

เลย สิ่งใดที่เป็นสมบัติที่มีคุณค่า มีมากมายขนาดไหน ไม่ได้ขี้เล็บ ไม่ได้เศษเสี้ยวกับมูลค่าของธรรมนี้ แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบรรจุอยู่เต็มหัวใจ

พอเต็มหัวใจจะเผยแผ่ธรรมนี้ต้องเอาคนที่มีความรู้ ต้องเอาคนที่รับได้ อุทกดาบส อาพาธดาบส เพราะได้สอนสมบัติ ๘ มา จิตใจมีหลักมีเกณฑ์ก็ตายเสียแล้ว นี่มองไปก็เจอใครล่ะ ก็ปัญจวัคคีย์ เพราะปัญจวัคคีย์อุปัฏฐากันมา คำว่า “อุปัฏฐากันมา” นี่แสวงหามาด้วยกัน ผู้ที่อุปัฏฐากันผู้ที่ปฏิบัติก็ต้องปฏิบัติมาด้วยกัน ถ้าปฏิบัติมาด้วยกัน จิตใจก็ต้องมีหลักมีเกณฑ์ ต้องรู้เห็นต่างๆ ขนาดรู้เห็นสิ่งนั้นนะ

เพราะเห็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากลับมาฉันอาหารของนางสุชาดานี้ท้อใจเลยนะ หมดความคาดความหวัง ทิ้งไปเลย พอทิ้งไปเลยก็สัญญากันด้วยว่าถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเราจะไม่หลงไปอุปัฏฐากันอีกแล้วไง แต่ด้วยเมตตาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาเข้าไปนี่เทศน์ธรรมจกๆ พอเทศน์ธรรมจกๆ ขึ้นมา อัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม นี่ผู้ที่มีความรู้ ผู้ที่เขาแสวงหามันมีอำนาจวาสนามาเหมือนกัน เวลาสร้างสมบุญญานิยามามีเหมือนกัน พอมีเหมือนกันขึ้นมา เทศน์เข้าจนเป็นพระโสดาบันทั้งหมด เทศน์อนัตตลักขณสูตรเป็นพระอรหันต์หมดเลย

สิ่งที่เป็นพระอรหันต์ นี้คุณค่ามันมีค่ามหาศาล เทศนาว่าการถึง ยะอีก ๔๕ เป็น ๖๑ องค์เห็นไหม “เธอทั้งหลายพ้นจากบ่วงที่เป็นโลกและเป็นทิพย์ เธออย่าไปซ้อนทางกัน โลกนี้เราร้อนนัก” เห็นไหม “เธอพ้นจากบ่วงที่เป็นโลกและเป็นทิพย์” มูลค่าของโลก บ่วงที่เป็นโลกและบ่วงที่เป็นทิพย์ นี่บ่วงของโลกมันก็มี บ่วงของโลกก็เป็นโลกที่เรา รู้กันได้ แล้วที่เป็นทิพย์ล่ะ เป็นทิพย์เทวดา อินทร์ พรหมนี่มันพ้น มันรับรู้ได้ เห็นไหม สิ่งที่เรา รู้ได้เป็นประโยชน์กับใจดวงนั้น

เวลาเผยแผ่ธรรมไป ศิษยาภิธรรมๆ เหมือนพวกเราศิษยาภิธรรม ผู้ที่ปฏิบัติได้ก็มี ผู้ที่ปฏิบัติยังไม่ถึงก็มี เราลูกศิษย์กรรมฐานนะ เราพยายามประพฤติปฏิบัติของเรา นี่โลกเขาก็อยากประพฤติปฏิบัติเหมือนกัน แต่เวลาประพฤติปฏิบัติถ้าเป็นโลกล่ะ ถ้ามูลค่าของโลก คุณการตลาดสิ เวลาการตลาดขึ้นมา เขาทำวิจัยขึ้นมาแล้ว สินค้าชนิดใดก็ได้แล้วแต่ มูลค่าของมันมีนะ มูลค่าที่ร้อยล้านก็พันล้าน แล้วสินค้าของเรามันได้ก็เปอร์เซ็นต์ของตลาดนั้น ของมูลค่านั้น เราต้องทำธุรกิจ ต้องพยายามประชาสัมพันธ์ ต้องมีการแข่งขันเพื่อเราจะเป็นเบอร์หนึ่ง เพื่อจะมีส่วนแบ่งของตลาดมากที่สุด ถ้ามีส่วนแบ่งของตลาดเพื่ออะไร ก็เพื่อผลประโยชน์ใช้ใหม่

แล้วถ้าเราปฏิบัติธรรมเพื่อโลก ๆ นี่สิ่งนั้นเป็นโลกขึ้นมา แล้วปฏิบัติธรรมกันเดี๋ยวนี้มันก็เป็นโลกทั้งนั้น เป็นโลกเพราะเราศึกษามาศึกษาด้วยโลกอยู่แล้ว เวลาเราศึกษาธรรม เราศึกษาด้วยโลกใหม่ การศึกษาทางโลก คุณิ เขาศึกษาทางโลก เด็กคนนั้นเป็นคนศึกษา เวลาจบการศึกษา เด็กคนนั้นมีวุฒิที่ได้ศึกษาจบมา แล้วมันเป็นอย่างไรต่อไปละ มันเป็นวิชาการทางโลกใช่ไหม

แต่เนี่ยเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมและวินัย คันถุระ วิปัสสนาธุระ คันถุระเราศึกษานี้เราศึกษาภาคปริยัติ “ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ” ถ้าเราศึกษาปริยัติขึ้นมาเนี่ยโลกทั้งนั้นละ แล้วเวลาโลกขึ้นมา พอศึกษามาเป็นโลกแล้ว ศึกษาเข้าใจแล้วเป็นอย่างไรต่อไป ก็อยากจะมีธรรม อยากจะปฏิบัติธรรม อยากจะพ้นจากทุกข์ เพราะทุกคนรู้ด้วยคำว่า “ทุกข์” แล้วถึงว่าธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นสิ่งที่สูงส่งมา ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเรา ศาสดาของเราเป็นผู้ที่ผ่านพ้นไปแล้ว วางธรรมและวินัยนี้ให้เราปฏิบัติไป

คุณิ สงฆ์ ๖๑ องค์ พ้นจากบ่วงที่เป็นโลกและเป็นทิพย์ วันมาฆบูชา เอหิภิกขุ บวชให้เองด้วย แล้วสั่งสอนจนเป็นพระอรหันต์ด้วย นี่สิ่งนี้มีคุณค่าเพราะมันยืนยันว่ามรรคผลมี ผู้ที่ปฏิบัติตามความจริง ถ้าปฏิบัติจริงได้จริงมาเป็นธรรมตามวินัยได้ตามความเป็นจริงมี

แต่เนี่ยเวลาเราปฏิบัติขึ้นมาเนี่ย ถ้าเรามีครูบาอาจารย์ เราเป็นลูกศิษย์กรรมฐานนะ เรามีครูบาอาจารย์ที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ทีนี้ครูบาอาจารย์ของเราจะทำให้มันง่าย สุกเอาเผากิน ทำอย่างไรให้มันสมความพอใจของเราเป็นไปได้ไหม ในการประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเนี่ย มันต้องเข้มแข็ง ฝืนกับกิเลสของตัวเองเป็น โดยสัจจะโดยความจริง

เพราะกิเลสของเราในเมื่อจิตใจเรามีกิเลสตัดหาความทะยานอยากในหัวใจ เวลาศึกษาธรรมก็ศึกษาธรรมโดยโลกแล้วก็ตีมูลค่าไปทางโลกนะ เราตื่นตื่น เห็นที่ไหนคนเยอะๆ เห็นที่ไหนคนประพฤติปฏิบัติเป็นความจริงๆ นี่เราคิดค่ากันไปทางโลกหมดเลย

แต่เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของเราท่านประพฤติปฏิบัติที่ไหนกัน? ท่านเข้าป่าเข้าเขานะ ท่านหลีกเลี่ยงจากสังคม หลีกเลี่ยงกับสิ่งที่โลกเขาแสวงหากัน สิ่งที่โลกแสวงหากันก็แสวงหากัน เห็นไหม คุณิ เขาแสวงหากันเขาก็แสวงหาความสะดวกสบายของเขา แต่เวลาประพฤติปฏิบัติธรรมขึ้นมา เขาแสวงหาสิ่งที่กิเลสมันไม่ชอบ แสวงหา

คู่มือเวลาในวิสุทธิธรรมค ไปเที่ยวป่าช้า ไปเข้าป่าช้า ไปเข้าสถานที่วิเวก นี่สัปปายะ ๔ สถานที่วิเวก สถานที่ที่เป็นสัปปายะ หมุกณะเป็นสัปปายะ อาหารเป็นสัปปายะ ครุบาอาจารย์เป็นสัปปายะ หาทีสัปปายะ หาทีควรที่มันสงบสงัด ไปที่ป่าช้าที่เขาฝั่งซากศพนั้น มันไม่มีใครอยากไป มันเป็นอย่างไรมันก็สงบสงัดละสิ มันก็ไม่มีใครเข้าไปกวนไข้ใหม่ เราไปแสวงหาสิ่งนั้นเพื่อจะรักษาจิตใจเรา ถ้ารักษาดูแลใจเราก็กายทำให้ใจเรามันสงบเข้ามา ถ้าจิตสงบเข้ามามันพ้นจากโลกใจ ถ้ามันพ้นจากโลกได้มันรู้ณะ

ถ้ามันพ้นจากโลกไม่ได้ เห็นใหม่ โลกมีการแข่งขัน โลก คู่มือ มูลค่าของเขา เขาแสวงหากัน พอเขาศึกษา แล้วศึกษาเขาก็ทำเพื่อประโยชน์ของเขา แล้วเราปฏิบัติเราทำอย่างนั้นใหม่ แต่ในปัจจุบันเขากันอย่างนั้น เขามีแต่การโฆษณาประชาสัมพันธ์ แต่เป็นความจริงมีไหมละ แล้วความจริงทำไมต้องให้เขารู้ด้วยละ ความจริงทำไมเราไม่รู้ไม่ได้

ถ้าในใจของเรายังรู้ความจริงของเราไม่ได้ คนอื่นจะรู้ความจริงกับเราได้อย่างไร ความจริงของเรา เราไม่มีสิ่งใดเลย แต่คนอื่นให้รู้ความจริงกับเรา ความจริงอย่างไร? ความจริงจากการโฆษณาชวนเชื่อ การโฆษณาชวนเชื่อมาจากไหนละ? ก็มาจากกรรมและวินัยเป็นศาสดาของเรา

เหมือนเรานี้เป็นลูกของใครก็แต่ที่พ่อแม่มีศักยภาพทางสังคม เราเป็นลูกคนนั้น ๆ แล้วเด็กคนนั้นมันดีจริงหรือเปล่านั้น นี่ก็เหมือนกันเราบอกเราเป็นลูกศิษย์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติธรรม แล้วปฏิบัติจริงหรือเปล่า มันปฏิบัติที่ปากหรือปฏิบัติที่ใจ

เวลาพุทธโธ ๆ พุทธโธนี้ออกมาจากไหน ออกมาจากปากหรือออกมาจากใจ ถ้าออกมาจากปาก มันไกลมากนะ พุทธโธ ๆ ตะโกนออกมาแต่หัวใจมันคิดไปอีกเรื่องหนึ่ง แต่ถ้ามันออกมาจากใจนะ พุทธโธมันออกจากใจมันคิดอย่างอื่นเป็นไปไม่ได้ เพราะมันนึกพุทธโธๆ มีสติปัญญาของมัน มันจะรู้จักตัวของมัน มันจะไม่ต้องไปถามว่าเป็นลูกของใคร ในเมื่อศากยบุตรพุทธชิโนรสเราเป็นของเราอยู่แล้ว เราเป็นโดยสมมุติไข้ใหม่ แต่ถ้าเราปฏิบัติขึ้นมาเราจะเป็นความจริงของเราขึ้นมา

ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา สิ่งที่เป็นความจริงมันก็ต้องเป็นขึ้นมาจากใจของเรา ถ้าเป็นมาจากใจของเรา สิ่งที่เป็นธรรม ๆ ธรรมมันอยู่ที่ไหนละ เวลาศึกษา ศึกษามาได้หมดละ ศึกษาธรรมวินัย ธรรมวินัยนี้มันเป็นธรรมวินัยสาธารณะ ธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ความ

เป็นจริงขึ้นมามันมีขึ้นมาใหม่ ถ้ามันมีขึ้นมาเห็นใหม่ เราศึกษาโดยธรรม มูลค่าของมันจะเกิดขึ้นนะ

คุณสิ เวลาเราทุกข์เรายาก เราจะเอาสิ่งใดเข้ามาผ่อนคลายในความทุกข์ตรมในหัวใจ ทุกข์ตรมขึ้นมาถ้ามันมีสติขึ้นมามันยับยั้งได้หมดเลย นี่มูลค่าของมันเกิดแล้ว ถ้ามีสติขึ้นมายับยั้ง ยับยั้งอะไร ยับยั้งสิ่งที่มันแสวงหาไป สัญญาอารมณ์มีแต่ความทุกข์ความร้อน แล้วมันแสวงอารมณ์แสวงอยู่อย่างนั้นละ ถ้ามันมีสติบ้างมันจะยับยั้งได้อย่างนั้น นี่มูลค่ามันเกิด

เรื่องของโลก ไปตื่นโลกไม่ได้ ถ้าไปตื่นโลกนะ เราเกิดมากับโลกนะ ถ้าเราบอกปฏิเสธโลกนะ แล้วเราปฏิเสธตัวเราใหม่ เราปฏิเสธโลกไม่ได้ นี่เพราะเราเกิดมา เราเกิดมาเป็นในโลกละ เราเกิดจากพ่อจากแม่ เราเกิดเป็นมนุษย์ มนุษย์เป็นสัตว์สังคมแล้วอยู่ในสังคม แต่อยู่กับสังคมแล้วมันมีความทุกข์ความร้อน มันมีแต่การแข่งขัน

ถ้าไปเจอสภาวะกรรม ถ้าเราเกิดมาเจอในสังคมที่ดี ในหมู่ชนที่เขาเป็นธรรม เราก็จะมีความร่มเย็นเป็นสุขบ้าง แต่ถ้าในหมู่ชนนั้นเขามีแต่การแข่งขัน เขามีแต่การเบียดเบียนกันนะ เราทุกข์มาก ถ้าเราทุกข์มาก ถ้าจิตใจเรายังเป็นธรรมด้วยยิ่งทุกข์มากเข้าไปใหญ่ ทำไมมันเป็นอย่างนั้น ทำไมเขาคิดได้อย่างนี้ ทำไมเขาทำอย่างนั้นให้เราทุกข์ เรายาก

นี่มันเป็นโลก เราปฏิเสธโลกไม่ได้เพราะเรามีเรา ในเมื่อมนุษย์เป็นสัตว์สังคมใช่ไหม ถ้าอยู่ทางโลกนี้เราต้องประกอบสัมมาอาชีพะนี่มัน...คุณตลาดมันคืออะไรละ? ตลาดมันก็คือสังคม ก็คือมนุษย์นั่นแหละ ที่ไหนมีมนุษย์มีกลุ่มชนขึ้นมา ตลาดเล็กตลาดใหญ่ ถ้าตลาดเล็กขึ้นมา สินค้าเขาไม่เอามาขายหรอก เพราะลงทุนไปแล้วเขาไม่คุ้มค่าการลงทุนของเขา

แต่ถ้านี้ ๑,๓๐๐ ล้านคน ประเทศนั้นตลาดใหญ่ ๑,๒๐๐ ล้านคน นี่ประเทศอันดับ ๒ ตลาดเล็กตลาดใหญ่ แล้วก็ทำประชาสัมพันธ์ พยายามต้องให้เข้าไปอยู่ในใจของเขา ต้องให้เขารับรู้ถึงสินค้าของเรา ต้องทำทุกอย่างเลยเพื่อจะเขาสนใจมาซื้อสินค้าของเรา นี่พูดถึงเราอยู่ในสังคมนั้น

เราก็เป็นโลกคนหนึ่งใช่ไหม เราเกิดมาเป็นมนุษย์ ฉะนั้นเราเกิดมาเป็นโลก เราก็เอาโลกนี้แหละมาปฏิบัติธรรม ถ้าเรามีสติปัญญา เอาโลกนี้แหละมาปฏิบัติธรรม ถ้าโลกมันก็เป็นมูลค่าทางโลก “ถ้าธรรม ธรรมมันเหนือโลก มันมีมูลค่ามหาศาล” แล้วมูลค่าสิ่งนั้น สินค้าทางโลกที่เขาซื้อหากัน เขาซื้อหามาจากตลาด

แต่คุณธรรม เราเกิดมาเป็นโลกนี้แหละ แต่เราจะพลิกจากโลกนี้ให้เป็นธรรม ไปหาที่ไหน ก็ไม่เจอ ศีล สมาธิ ปัญญา ไม่มีขาย สติปัญญาก็ไม่มีที่ไหนจะซื้อขายได้ ศึกษาธรรมมาขนาดไหน ก็ศึกษามาเป็นแนวทางซึ่งเข้ามาที่ใจ ธรรมและวินัยนี้ซึ่งเข้าไปสู่ใจ ความรู้สึกของคนเท่านั้นที่จะสัมผัสกับธรรมได้

ถ้าความรู้สึกของคน มันเห็นคุณค่า เห็นความสำคัญขึ้นมา มันจะตั้งใจทำไง แต่เราทำแบบโลกๆ ทำแบบลูปๆ คล่าๆ ทำแบบพอเป็นพิธี ปฏิบัติกันแต่พอพิธี อู๋! ทุกข์กันมาก เกิดมาชาตินี้ทุกข์มากแล้วก็ปฏิบัติธรรมกัน นี่ปฏิบัติธรรมกันก็ไปโอบล้อมปฏิโลมกัน มันไม่เป็นความจริง

ไม่เป็นความจริง หมายความว่า ถ้าทำขึ้นมา คุณติ คนเราทุกข์นะ ทุกข์นี้เป็นอริยสัจ ทุกข์นี้เป็นความจริง “สิ่งใดเป็นอนิจจัง สิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นอนัตตา” คนเราจะทุกข์ขนาดไหนก็แล้วแต่ถ้ามีสติปัญญา ยิ่งเราไปศึกษาธรรม ยิ่งปฏิบัติเป็นพิธีกรรม พิธีกรรมเพราะอะไร เพราะธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง ครูร่างกายเราสิ เจ็บไข้ได้ป่วยก็ไปหาหมอ ถ้าหมอเขารักษาหายมันก็คือหาย อารมณ์ความรู้สึกมันก็เป็นปมของใจ พอปมของใจก็ไปศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันก็จะจางหายไป พอจางหายไปแล้วทำอย่างไรต่อไป นี่ไงมันเป็นโลกๆ ทำพอเป็นพิธีไง

แต่ถ้าเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ นี่ศึกษามาขนาดไหน เขาบอกขนาดไหน นั่นก็ไม่ใช่ นี่ก็ไม่ใช่ ไม่สนเลย เพราะมันไม่มีมูลค่าตามความเป็นจริง มูลค่าของโลก คุณติ เวลาเขาปั่นตลาดขึ้นมา สินค้ามันมีราคาแพง เวลามันวายนะ เวลาเขาไม่สนใจในสินค้านั้น โยนทิ้งยังไม่มีใครเอาเลย

นี่ก็เหมือนกัน เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นไป เราศึกษาธรรมๆ ว่าเป็นทำพอพิธีขึ้นมา มันก็ตื้นกันไง ตื้นว่าเดี๋ยวนี้มีการปฏิบัติธรรมๆ เราก็จะปฏิบัติธรรมขึ้นมาด้วยโลกๆ ใจ นี่มันก็ตื้นกันไป พอตื้นกันไป พอปฏิบัติแล้วก็ “อืม! มันก็สบายๆ มันก็ดีเนอะ นี่มันสบาย อู๋! ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้มีคุณค่ามาก”...พรวดพราดกันไป! แล้วมันเป็นความจริงไหม

พอเป็นพิธีไง เดี่ยวมันก็ทุกข์ พอเดี๋ยวมันทุกข์ขึ้นมา พอขาดสติปัญญาขึ้นมา เพราะมันเป็นไปไม่ได้ สรรพสิ่งในโลกเป็นอนิจจัง สมาธิก็เหมือนกัน ปัญญาของคนทั้งหมดเวียนนี้ก็เป็นอนิจจัง “สิ่งใดเป็นอนิจจัง สิ่งนั้นเป็นทุกข์” เวลามันอยู่กับความทุกข์ อยู่กับความบีบคั้นของใจ

มันก็เป็นความทุกข์ใช่ไหม พอมาศึกษาธรรมมันก็ปล่อยมา นี่สิ่งที่โลกมันเป็นอนิจจัง มันก็มาอยู่กับธรรมและวินัย

พออยู่กับธรรมและวินัยมันทำอะไรต่อไปล่ะ พอหมดจากธรรมวินัยมันก็ไปอยู่กับโลกอีกใจ นี่มันก็หมุนเวียนไป ที่ว่าสบายๆ สบายอย่างไร นี่มันไม่ทำจริงไม่ทำจัง เพราะเรามักง่าย เราปฏิบัติแบบโลกๆ นี่มูลค่าของมัน เอาจำนวนการปฏิบัติ เอาจำนวนคน เอาจำนวนต่างๆ เห็นไหม “ที่นั่นคนปฏิบัติไปเยอะ ที่นั่น...” ในตลาดที่ใหญ่เขา ๑,๓๐๐ ร้อยล้านนะ เดินกันนี่เบียดเสียดกันทั้ง... ไปไหนนี่แย่งกันอยู่แย่งกันกินแย่งกันใช้ทั้งนั้นนะ เรื่องโลก ๆ เห็นไหม

แต่ถ้าเราวิเวกออกไป เอาความเป็นจริงขึ้นมา นี่มูลค่าของธรรมมันเกิด ทำความเป็นจริง เราตั้งสติปัญญาของเรานะ ถ้าสติปัญญามันเกิดขึ้นมา เราปฏิบัติของเรา เราแก้ไขของเรา ถ้าแก้ไขของเรา เห็นไหม สิ่งที่เกิดขึ้น เกิดขึ้นคือความสงบระงับ ถ้าความสงบระงับแล้วนี่มันสงบระงับแล้วมันเป็นอย่างไร เราต้องทำความสงบบ่อยครั้งเข้า ๆ นะ ความสงบบ่อยๆ จนเป็นสมาธิ ถ้าเป็นสมาธิขึ้นมา จิตมันเป็นสมาธิ จิตมันมีกำลังของมัน มันทำอะไรมันจะเป็นประโยชน์ขึ้นมา

นี่คำว่าจิตเป็นสมาธิก็ไม่รู้จัก สมาธิไม่มีความจำเป็น ในเมื่อเราเกิดมาก็มีปัญหาอยู่แล้ว ปัญญาเราตรึกในปัญญา เราใช้ปัญญาของเราแล้ว นี่เรารู้เท่าทั้งหมด รู้เท่าทันสัญญาอารมณ์ รู้เท่าทุกอย่างหมดเลย แล้วมันก็ปล่อยวาง สบายๆ สบายอะไร สบายรักษาใจได้ไหม

ถ้าสบาย เห็นไหม ถ้าเราใช้คำบริกรรม เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เวลามันปล่อยวางสิ่งใดมานี้มันมีสติ มันมีผู้รู้ มันมีสติ มันปล่อยวางมานี่อะไรเป็นสมาธิ พออะไรเป็นสมาธิ สมาธิมันต่อเนื่อง พุทโธๆๆ นี่นาโน พุทโธ จิตนี้เป็นนามธรรมที่ละเอียดลึกซึ้งนัก พุทโธๆ นี่ต่อเนื่องๆ กันมา เห็นไหม หน้าของพุทธะ

ถ้าหน้าพุทธะมันเกิดขึ้นมา เราสงบระงับ เรารู้ด้วยว่าใครสงบระงับ แล้วสงบระงับอะไรมา สงบระงับจากอะไรมา ไม่ใช่ที่เราศึกษาธรรม ศึกษาธรรม ว่างๆ สบายๆ มันสงบระงับจากสิ่งใดมานี้มันมีสติ พอมีสติขึ้นมา จิตที่มันตั้งมั่น จิตที่ตั้งมั่นเดี๋ยวมันก็คลายตัวออกมา ถ้าคลายตัวออกมา พอจิตมันตั้งมั่น จิตมันปล่อยวางมามันมีความสุข

คูลี เวลาเราทุกข์ขึ้นมา ทุกข์แบบโลกๆ เห็นใหม่ โลก สิ่งนี้มีความทุกข์ ก็ไปเที่ยวไป เพลิดเพลินกันเพื่อจะลืมทุกข์ไป เราคิดเรื่องนั้น คิดเรื่องนี้ คิดไปเพื่อจะปฏิเสธสิ่งที่เป็นความรู้สึก นึกคิดของเรา คิดเรื่องเราพอใจ เปลี่ยนความรู้สึกนึกคิด มันก็หมุนวนอยู่อย่างนั้นนะ

แต่ถ้าเราทุกข์โง่ๆ นี่มันปล่อยวาง มันปล่อยวางความคิดเข้ามา แล้วใครเป็นคนปล่อยวาง ละ จิตที่มันปล่อยวางเข้ามามันมีสติควบคุมใช่ไหม ถ้ามีสติควบคุมขึ้นมา นี่มันปล่อยวางเข้ามา พอปล่อยวางเข้ามา

เขาบอกว่า สมถกรรมฐานไม่มีความจำเป็น

แต่ครูบาอาจารย์ของเราบอก ต้องทำความสงบของใจเข้ามาก่อน

ก็บอก “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ได้ทำความสงบเลย ไปเทศน์ปัญจวัคคีย์ก็ เทศน์ธัมมจักกฯ เลย” เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิบัติอยู่ ๖ ปีนี้ทำความสงบหรือไม่ได้ ทำความสงบ เห็นใหม่ สมบัติ ๘ เรียบกับอาหารดาบส อุทกดาบส สมบัติ ๖ สมบัติ ๘ มันไม่ใช่ ความสงบหรือ แล้วปัญจวัคคีย์อยู่ภูธรากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา ๖ ปี นี้ทำความสงบ หรือเปล่า

เพราะคนที่ทำความสงบได้แล้ว คูลี เราเป็นผู้ใหญ่แล้วเราต้องกลับไปเป็นเด็กอีกใหม่ คนที่เป็นผู้ใหญ่แล้ว เราผ่านชีวิตความเป็นเด็กมาแล้วใช่ไหม เราเข้าใจถึงชีวิตของความเป็นเด็กกว่า ความเป็นเด็กทุกซอกทุกขนาดไหน ความเป็นเด็กมันลำบากลำบากขนาดไหน ความเป็นเด็กนี้เราต้อง แสวงหาเพื่อเลี้ยงชีพเราอย่างไร พอเราโตมาเป็นผู้ใหญ่แล้วเราทำงานเราก็ทำงานได้เพราะเรามี สติปัญญาพอ แต่ถ้าเราจะไปสอนเด็ก เด็กที่มันยังเด็กน้อยอยู่นี้มันยังอยู่ในวัยของเด็กน้อย ในวัย ของทารก จะทำอย่างไรให้เด็กทารกมันเดินได้ ยืนได้ วิ่งได้ แล้วทำงานได้ มีการศึกษาได้

จิตก็เหมือนกัน จิตที่ปัญจวัคคีย์กับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประพฤติปฏิบัติมา มัน ปฏิบัติมามันเป็นผู้ใหญ่มาแล้ว มีจิตมีความตั้งมั่นมาแล้ว พอตั้งมั่นมาแล้ว เทศน์ธัมมจักกฯ ไป คนที่มีหลักมีเกณฑ์ คูลีคนที่มีความคุณภาพ ถ้าคุณภาพ พอศึกษาธรรมไปมันก็มีดวงตาเห็นธรรม ฉะนั้น สิ่ง ที่เราจะปฏิบัติของเรา เราก็ตั้งใจของเรา ปฏิบัติเพื่อความเป็นธรรม

เราลูกศิษย์กรรมฐาน เราอยากได้ความเป็นจริง อยากได้ธรรมแท้ๆ ธรรมที่แก้กิเลสได้ ถ้าธรรมแก้กิเลสได้ ถ้าจิตมันสงบระงับ เราก็เห็นว่าจิตมันปล่อยางเข้ามา พอปล่อยาง “สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี”

พอจิตมันสงบขึ้นมา คนบอก พอสงบแล้ว อย่างนี้เข้าใจแล้ว มีความเข้าใจในธรรมแล้ว ปล่อยางจากความทุกข์มาได้แล้ว นี่แค่นี้เอง...ถ้าแค่นี้เอง ถ้ามีสติปัญญานะ เป็นปัญญาอบรมสมาธิ สิ่งนี้เป็นปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาคืออะไร? ปัญญาเพราะปัญญารอบรู้ในกองสังขารสังขาร ความคิด ความปรุง ความแต่ง นี่เป็นสัญชาตญาณ เป็นธรรมชาติของมัน สัญชาตญาณของความคิดมันมีของมันอยู่แล้ว จิต ปฏิสนธิจิตไปเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม ไปเกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน มันก็เป็นความรู้สึกนึกคิดเหมือนกัน นี่ธรรมชาติของธาตุรู้ สันตติที่มันธาตุรู้ ธาตุที่มันสืบต่อเนื่อง ความสืบต่อๆ เนื่องมันเกิดในสัญชาติสิ่งใดละ

ถ้ามาเกิดเป็นมนุษย์ สัญชาตญาณของมัน ความคิดมันมีของมันอยู่แล้ว ทีนี้ ความคิดของมัน ความคิดมีอยู่แล้ว ว่าเราเกิดใช้ปัญญาๆ ปัญญาอย่างนี้ปัญญาของกิเลส ปัญญาที่กิเลสมันพาใช้ พอกิเลส กิเลสคืออะไร? กิเลสคืออวิชชา คือความไม่รู้ตัวมันเอง พอพาใช้ มันพาใช้ในสิ่งใด พาใช้พอเราตรีกในธรรมๆ เราตรีกในธรรม นี่กิเลสพาใช้ ปัญญาที่กิเลสพาใช้ พอเราใช้ปัญญาของเรา เรารอบรู้ต่างๆ มันก็ปล่อย ปล่อยมันก็ว่าง ว่างแล้วสิ่งใดต่อไป

เพราะเริ่มต้นจากไม่มีครูบาอาจารย์ที่รู้จริง ถ้ามีครูบาอาจารย์ที่รู้จริงนะ ถ้าครูบาอาจารย์ของเรา กรรมฐานของเราจะบอกว่าต้องทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบเข้ามา มันปล่อยเวลาปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาที่ว่าใช้ปัญญาๆ ปัญญาที่เขาใช้ของเขา เขาบอกปัญหานี้พิจารณาของเขา นี่เป็นวิปัสสนา ปัญญารู้เท่ากาย รู้เท่าจิต รู้เท่าเวทนาต่างๆ นี่ปฏิบัติแบบโลกๆ มูลค่าของโลก

ถ้ามูลค่าของโลก ในเมื่อมูลค่าของโลกมีแต่การตลาด พอการตลาดขึ้นมาแล้ว การตลาดมีการแข่งขัน ทำให้สินค้านั้น ให้สังคมเขาเชื่อถือ แล้วให้เขาซื้อสินค้านั้นไป นี่ก็เหมือนกัน มูลค่าของโลกนี้ไง พอปัญญาที่พิจารณาของเรานี้มูลค่าของโลกเพราะอะไร เพราะตัวจิตนี้เป็นโลก ตัวจิตนี้เป็นอวิชชา

ที่ว่าปัญญาที่กิเลสพาใช้ๆ กิเลสพาใช้ กิเลสตรีกในธรรมใช้ไหม ธรรมะนี้เข้าใจหมด รู้หมดเลย รู้ธรรมะหมดนะ แต่ตัวจิตไม่รู้ รู้ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้เป็นเรื่อง

โลกใบนี้ปฏิบัติเพื่อโลกไปหมดเลย แล้วก็บอกว่านี่เป็นการปฏิบัติให้คุณธรรมๆ แต่ถ้ามูลค่าของธรรมยังไม่เกิด ยังไม่มีเลย

ถ้ามูลค่าของธรรมล่ะ ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธิ เราตริ๊กในธรรม พอดริ๊กในธรรมนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมไว้ทุกอย่างถูกต้องดั่งใจทั้งหมด เพราะเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ พอโดยชอบนี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะรู้สึกเลสในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า พญามารที่มันควบคุมหัวใจของสัตว์โลก มันจะไม่ปล่อยให้สัตว์โลกเป็นอิสรภาพแน่นอน เพราะมันอาศัยสิ่งนั้นมา คูสิ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการ เวลาลูกศิษย์ลูกหาที่เป็นพระอรหันต์ขึ้นมา แล้วมารตามหาๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเยี่ยมมาร “มารเอ๋ย เธอหาลูกศิษย์ของเราไม่เจอหรอก” นี่มูลค่าของธรรม

ถ้ามูลค่าของโลก เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถ้าแสดงธรรมมานี้ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถูกต้องไหม? ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถูกต้องดั่งใจ แต่ธรรมของเราล่ะ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถูกต้องดั่งใจเพราะเราเป็นชาวพุทธใช่ไหม เราเกิดมาเราปฏิเสธโลกไม่ได้ใช่ไหม เราเกิดมาเป็นโลกใหม่? เป็น พอเราเกิดมาเป็นโลกขึ้นมา แต่เรามีอำนาจวาสนาของเรา เราถึงศึกษาธรรม เราถึงปฏิบัติธรรม

หน้าที่การงานก็มี เราเกิดมาเราต้องทำหน้าที่การงาน ปัจจัยเครื่องอาศัยดำรงชีวิต ดำรงชีวิตนี้ถ้าเราดำรงชีวิต เราได้ทำบุญกุศลมันก็เป็นอามิส เราจะเวียนตายเวียนเกิดไปในวัฏฏะ แต่เพราะเรามีครูมีอาจารย์ เราเป็นลูกศิษย์กรรมฐาน ลูกศิษย์กรรมฐานบอกว่า ให้เอาชาตินี้ ให้เอาเดี๋ยวนี้ ให้เอาปัจจุบันธรรม ให้มีการต่อสู้กับทริภุคชีมานะในหัวใจของเรา

ทริภุคชีมานะในหัวใจของเรา เห็นไหม พอเกิดทริภุคชีมานะในหัวใจของเรา เราจะต้องมีสติ เราต้องยับยั้ง ต้องยับยั้งให้ใจของเราเป็นธรรม เป็นธรรมคืออะไร? คือสมาธิธรรมใจ ถ้าใจของเราเป็นธรรมขึ้นมามันจะเริ่มต้นการประพฤติปฏิบัติ จะเข้าไปสู่ความเป็นธรรม ฉะนั้น เราเกิดมาเป็นโลก เราไม่ปฏิเสธโลก

แล้วถ้าปฏิเสธโลก เห็นไหม คนที่ปฏิบัติธรรมจะต้องหนักแน่นจนยุ่งกับใครเลย... ไม่ใช่อย่างนั้น แต่เห็นว่าในเมื่อถ้ามันคลุกเคล้า ถ้ามันเข้าไปอยู่กับโลก มันทำให้จิตนี่ออกไปรับรู้เรื่องโลกหมดเลย ฉะนั้น เราก็อยู่กับโลก แต่เรามีสติ เรามีปัญญาของเรา รักษาใจของเรา จะอยู่ที่ไหน

เรารักษาใจของเรา รักษาใจไม่ให้มันไหลไปตามโลกเขา ถ้ารักษาใจไม่ให้ไปตามโลกเขา เราก็มีสัมมาอาชีวะอย่างนั้นแหละ แต่เรารักษาใจของเรา แต่ถ้าเป็นนักบวชขึ้นมา นักบวชรักษาคุณดูแลใจของเรา ถ้าคุณดูแลใจของเรา คุณดูแลใจเพื่อให้มันสงบระงับเข้ามา

ถ้าจิตมันสงบระงับเข้ามา จากโลกๆ ถ้าเราใช้ปัญญา ปัญญาที่เราคิดกันอยู่ เราดูแล เราใช้ปัญญาของเรา นี่โลกีย์ปัญญา เวลาศึกษา ปริยัตินี่โลกีย์ปัญญาทั้งหมด ถ้าศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยโลกีย์ปัญญา ด้วยทฤษฎีมานะ ด้วยภพ ด้วยทฤษฎี ด้วยความเห็นของตัวเอง ฉะนั้น เวลาศึกษาขึ้นมาแล้ว เวลาธรรมสากจตุรา เวลาคุณธรรมะกัน มันจะมีมุมมองแตกต่างกันไป มุมมองที่แตกต่างว่าสิ่งนั้นถูก สิ่งนั้นผิด ทั้งๆ ที่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ใช่ธรรมของเราเลย เอาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาแล้วมาได้แย้งกัน

แต่เวลาเราปฏิบัติของเราขึ้นมา ถ้าจิตเราสงบเข้ามา นี่มันจะเข้าตามความเป็นจริงที่เราศึกษามานั่นนะ เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าศึกษาเรื่องอะไรมา ศึกษาตั้งแต่พุทธประวัติ ตั้งแต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดขึ้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเผยแผ่ธรรมขึ้นมาเป็นวรรคเป็นตอนมาเรื่อยๆ เห็นไหม เราศึกษามา ศึกษาด้วยภาษาสิ่งใด ถ้าภาษาบาลี เราก็ต้องศึกษาท่องศัพท์ให้ได้บาลี แล้วเราจะศึกษาสิ่งนั้นออกมา เขาบอกว่า ถ้าได้ภาษาบาลีนี้มันจะเป็นกุญแจเปิดไขตู้พระไตรปิฎก

แต่ถ้าในกรณีฐานนะ ครูบาอาจารย์ของเรา ถ้าเราทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันมีกุญแจ มันจะมีวิปัสสนาญาณเข้าไปไขเอากิเลส ไขเอาธรรมออกมาจากในหัวใจของเรา ถ้ามันจะไขออกมาจากในหัวใจ นี่ไง มูลค่าของธรรมจะเกิด เกิดถ้าเรามีสติปัญญา มีครูบาอาจารย์ของเรา แล้วเรามีหลักชัยไขไหม

เราเกิดจากโลก ถ้าปัญญาเกิดแบบโลกีย์ปัญญามันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าปัญญาอบรมสมาธินี้เราก็เข้าใจได้ ถ้าปัญญาอบรมสมาธินะ เวลาจิตมันฟุ้งซ่าน เราไม่ทัน มันก็จะลากเราไปทุกขไปยาก แต่ถ้าเรามีสติปัญญาทันนะ คิดเรื่องอะไร คิดแล้วนี่คิดมาก็ร้อยก็พันหนแล้ว นี่พอมันคิดนะ ถ้าสติมันทันนะ กิเลสมันอาย พอกิเลสมันอายนี้มันจะปล่อย มันจะปล่อย

ปล่อยแล้วเหลืออะไร? คนเราจะรู้นะ เวลามันปล่อยแล้ว “อืม! เหลือเราอยู่ เหลือเราอยู่” เดียวก็คิดอีก นี่ตามไปๆ นี่ก็ปัญญาอบรมสมาธิ คำว่า “อบรมสมาธิ” เพราะอะไร เพราะมันเห็นผู้

ปล่อย แล้วผู้ปล่อย พอปล่อยแล้วผู้ปล่อยมันเสวยอารมณ์ เห็นการกระทำไง ก็ว่าเห็นจิตๆ เห็นอาการของจิต เห็นสติปัญญาน ๔ กาย เวทนา จิต ธรรม ถ้ามันรู้มันเห็นของมันขึ้นมา นี่ไง นี่คุณธรรมมันเกิด

ที่เราศึกษากับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ศึกษามาตรงนี้ ศึกษาสติปัญญาน ๔ ศึกษามาแล้ว อริยสัจ สัจจะความจริงที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา

แต่เวลาเราปฏิบัติขึ้นมามันจะเกิดมาจากใจของเรา ใจของเราจะเป็นอย่างนั้น

อยู่ที่ว่าคำว่า “เป็นโลกๆ” เป็นมนุษย์นี่แหละ สิ่งที่เป็นมนุษย์มีกิเลสตัดหาความทะยานอยาก เวลาเราอยาก อยากพ้นจากทุกข์ ความอยากอันนี้อยากเป็นมรรค การนั่งสมาธิ การมีสติปัญญา การยับยั้งนี้เป็นมรรคหมดเลย เป็นมรรคเพราะอะไร เพราะมันกำลังต่อสู้กับสิ่งที่กิเลสตัดหาความทะยานอยาก มารที่มันปกครองใจอยู่นี้มันอ้างสิ่งนี้แล้วออกไปรับรู้ขึ้นมา แล้วมันบอกว่ารู้ธรรมๆ

เห็นไหม ความมักง่าย ความสุขเอาเผากิน เราว่าเรารู้ธรรม รู้ธรรมดี เพราะอะไร เพราะเวลามันอยู่กับกิเลสตัดหาความทะยานอยาก อยู่กับอารมณ์นี้มันทุกข์อยากมาก เวลามันไปตรีกในธรรมก็ เอ้อ! มันก็สบายอยู่ในธรรมๆ แต่มันเป็นสมบัติอะไรของตัวบ้างล่ะ เราสามารถระงับยับยั้งสิ่งใดบ้าง เราสามารถระงับยับยั้ง คุณแล้วเราเห็นสิ่งใดว่ามันเป็นกิเลส มันเป็นธรรมบ้าง มันมักง่ายนี่โลกๆ ใจ มูลค่าของโลกฉาบฉวย

ถ้ามูลค่าของโลก ทางโลกเขามีวัดถุณะ มีแร่ธาตุ มีจำนวนเงินทองวัดค่า แต่เวลาเราปฏิบัติโดยโลกๆ เรามีสิ่งใดวัดค่าบ้าง วัดค่าว่าสิ่งหัวใจนี้เป็นธรรมๆ เวลาศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ว่าสิ่งนั้นเรารู้ เวลามันเสื่อมหมดนี้ทุกข์อยากมากเลย ทุกข์อยากมาก เห็นไหมคนเจริญแล้วเสื่อม เวลาปฏิบัตินี้มันทุกข์ยากกว่าคนที่เริ่มปฏิบัติใหม่นะ

แต่เวลาเราปฏิบัติของเรา เราเริ่มต้นจากมีครูบาอาจารย์ มีครูบาอาจารย์เป็นคนชี้คอยบอก เวลาเราปฏิบัติกัน ถ้ามีครูบาอาจารย์คอยชี้คอยบอก เราก็คือ “อืม! ทำไมเป็นอย่างนั้น ทำไมเป็นอย่างนั้น เอ.. เราปฏิบัติมาแล้วมันน่าจะ เหมือนกัน หรือน่าจะมีคุณภาพอย่างนั้น ทำไมมันไม่เป็น” เห็นไหม คนที่ปฏิบัติใหม่จะเป็นแบบนี้ ในเมื่อมันยังจับสิ่งใดเป็นหลักเป็นเกณฑ์ไม่ได้ พอมันจับสิ่งใดเป็นหลักเป็นเกณฑ์ไม่ได้ เวลาเทียบสิ่งใดเราก็คือเทียบว่าเป็นแบบนี้ แล้วพอสิ่งใดที่ผิดเราก็คือ

เป็นประสบการณ์ แล้วเราก็เริ่มต้นพยายามของเรา พยายามของเรา ตั้งสติของเรา ใช้คำบริกรรมของเรา

พอถ้ามั่นสมควร ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม โลกนี้จะไม่ว่างจากพระอรหันต์เลยนะ แต่ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม เรากำหนดพุทโธๆ ถ้ามั่นสมคูล สมควร เห็นไหม มัชฌิมาปฏิปทา สิ่งที่เราแสวงหากันนี้ ทางสายกลางๆ แต่ในปัจจุบันนี้มันไม่กลาง มันตกขอบไป ระหว่างอรรถกถาญาณุโยค กามสุขัลลิกานุโยค

กามสุขัลลิกานุโยค ความพอใจของเรา อรรถกถาญาณุโยค พยายามของเราแล้วแต่มันไม่สมคูลของมัน ถ้ามั่นสมคูลของมันนะ พุทโธๆ หรือปัญญาอบรมสมาธิ มันจะมีความสมคูลของมัน ถ้าความสมคูล มันจะเริ่มสงบระงับด้วยข้อเท็จจริง

สิ่งที่แสวงหา เราแสวงหามาเป็นวิชาการทั้งนั้น ปริยัตินี้เป็นทางวิชาการทั้งนั้น แล้วเราก็ท่องศัพท์ได้ ทุกอย่างได้หมด แล้วเราก็ทำตามนั้น ทำตามนั้นก็คือถือปี่ไป ทำครบวงจรหมดเลย แล้วได้อะไร เพราะอะไร เพราะมันไม่เป็นมัชฌิมาปฏิปทา ถ้าเป็นมัชฌิมาปฏิปทา เพราะมันสมคูล เห็นไหม คุณิ เวลาใครทำความสงบของใจมันท่าง่ายไหม เพราะอะไร เพราะบางวัน กิเลสมันก็แก่กล้า บางวันนะ กิเลสมันเผอเรอ เราก็ทำได้ง่าย แต่วันไหนถ้ากิเลสมันเข้มข้นนะ โอโฮ! วันนั้นเต็มทีเลย นี่มันอยู่ที่จังหวัดและโอกาส จังหวัดของเรา โอกาสของเรา

จะนั้น เพราะจังหวัด โอกาส กรรมฐานเราถึงต้องสำรวจอินทรีย์ ต้องสำรวจตา หู จมูก ลิ้น กาย แล้วเปิดหัวใจไว้เพื่อจะหาใจนี้ให้ได้ ถ้าเราได้ใจนี้ขึ้นมา เราได้ใจของเราขึ้นมา ถ้าได้ใจขึ้นมา นี้เราจะเริ่มต้นออกวิปัสสนาได้ เพราะเอาตัวใจนี้แหละ เอาตัวไอ้โง่ๆ ไอ้ที่ว่าเราเป็นโลกใหม่ ไอ้ใจที่เป็นโลกๆ นี้แหละ ถ้ามั่นออกไปพิจารณาของมันนะ จิตที่เป็นสัมมาสมาธิมันก็เป็นโลกนะ

คุณิ เวลาเทวทัต เทวทัตนะ เป็นลูกพี่ลูกน้องกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาปฏิบัติขึ้นมาได้สมบัติ เวลาเห็นนี่เป็นโดยโลกใจ เห็นนางวิสาขา เห็นผู้ปฏิญาณมาวัด ถามหาแต่พระอานนท์ ถามหา “เอ.. ทำไมไม่ถามหาเรา เราไม่มีความสำคัญเลยหรือ” เห็นไหม ใจนี้ได้สมบัตินะ แต่เวลาคิด คิดมาโดยกิเลสค้นหาความทะยานอยาก นี่โลกใจ โลกคิดตามกิเลสค้นหาความทะยานอยาก “ถ้าอย่างนั้นเราจะแสดงฤทธิ์” แปลงกายเป็นงูไปพันหัวอชาตศัตรู แปลงกายเป็นเทวดา เป็นยักษ์ เป็นเปรต ทำได้หมดนะ นี่คิดได้เป็นโลก

คำว่า “เป็นโลก” โลกนี้แปลงกายไป จนอนาคตศัตรูนี้กลัวมาก “แต่เธออย่ากลัวนะ นี่เทวทัตเอง” พอคลายออกมาเป็นเทวทัต พยายามหาสมัคพรคพวก นี้คิดทางการใหญ่ ทั้งๆ ที่จิต ถ้าจิตเป็นโลก ถ้ากิเลสไม่ได้แก่ใจมัน มันเป็นแบบนี้ละ ถ้ามันเป็นแบบนี้ เห็นไหม จิตที่เป็นโลก ฆานโลกีย์ ฆานโลกีย์มันเสื่อมได้ แล้วฆานโลกีย์นี้ไม่ได้ชำระกิเลส ถ้าไม่ได้ชำระกิเลส กิเลสพอมันหลอกล่อขึ้นมา

คูสิ เรามีความทุกข์ความยากในหัวใจของเรา กิเลสนี้มันทำให้เราฟุ้งซ่าน ทำให้เราทุกข์ยากไปหมดเลย เพราะเราเป็นปุถุชน เราไม่มีกำลังของจิต เวลาเทวทัตขึ้นมาเขามีอิทธิญาของเขา เขามีกำลังของเขา พอกิเลสมันยุแห่ขึ้นมาเขาทำของเขา เขาแปลงกายของเขา เขาสร้างฐานของเขา แล้วเขาทำของเขาไปแล้วมันชักนำไปให้กลุ่มชนนั้น พระตามเทวทัตไปเยอะเยอะเลย พอคิดถึงจะปกครองสงฆ์ คิดถึงแต่จะทำร้ายองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฤทธิ์ในใจหมดเลย เห็นไหม นี่เรื่องโลก

เวลากิเลส เวลาถ้ากิเลสมันไม่แสดงตัว เราก็รักษาของเราได้ เวลากิเลสมันพลิกแพลงขึ้นมา มันให้คิดการใหญ่ คิดต่างๆ คิดเรื่องกิเลสหมดเลย นี่จบนะ พอกิเลส พอกำลังของสมาธิ กำลังของฆานมันทำเป็นประโยชน์ไม่ได้ มันก็เรื่องโลกๆ แล้วละ แต่เทวทัตก็ยังมีสติปัญญา ถึงที่สุดแล้วก็สำนึกตน จะไปขอขมาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ด้วยแรงกรรมอันนั้น นี่พูดถึงโลกนะ

เวลาพูดถึงเรื่องปัญญาๆ เวลาเราใช้ปัญญาปฏิบัติโดยโลก นี่มูลค่าของโลกเขาเป็น คูสิ คูโปฐิตะ นี่ใช้ปัญญา เพราะจำธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้มหาศาลเลย เวลาเทศนาว่าการ มีลูกศิษย์ ๕๐๐ นะ นี่ถามธรรมะมาตอบได้หมด ทุกชอกทุกมุมของธรรมะนี้พูดได้แจ๋ๆ uly เลย ทีนี้เวลาพาลูกศิษย์ไปกราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “โปฐิตะมาแล้วหรือ โปฐิตะจะกลับแล้วหรือ โปฐิตะโบลานเปล่ามาแล้วหรือ โบลานเปล่ากลับแล้วหรือ” นี่ไง สิ่งที่ว่าปัญญาๆ ถ้าปัญญาทางโลกมันเป็นแบบนี้ไง

แต่โปฐิตะมีอำนาจวาสนา เพราะว่ามาคิดว่าทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดอย่างนั้น นี่เราก็ทำประโยชน์ เราก็มีปัญญา ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเราดริ๊กได้หมด เราเอามาตั้งสอนลูกศิษย์ลูกหาได้ด้วย คูสิ ลูกศิษย์มา ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ชมเราเลย ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่บอกว่าโปฐิตะนี้มีลูกศิษย์ลูกหาเนาะ โปฐิตะเผยแผ่ธรรมะเนาะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่พูดอย่างนั้น

“โบลานเปล่า” คือของเปล่าๆ ของที่ไม่มีคุณภาพ ของที่เป็นคุณค่าทางโลก เห็นไหม ลูกศิษย์ ๕๐๐ ไปไหนมีขบวนใหญ่โต แต่ของโลกไง มูลค่าที่จะทิ้งไว้กับโลก ใจของโปลิตะ ถ้าเป็นอำนาจวาสนาก็ได้บุญเป็นอมิตไปเกิดเป็นพรหมเป็นต่างๆ แต่ในชาติปัจจุบันนี้ทำอย่างไร ถ้าตายก็ตายเปล่านะ โปลิตะตายเปล่าคือไม่มีคุณธรรมในหัวใจ

พอโปลิตะได้สติ ถ้าอย่างนั้นเราหลีกหนี หลีกหนีจากหมู่คณะ หลีกหนีความเป็นโลก แล้วกลับไปสู่ความเป็นธรรม ลตทัญญูมานะ ไปหาพระปฏิบัติ นี่เป็นพระอรหันต์ทั้งวัดเลย ไปหาเจ้าอาวาส เจ้าอาวาสก็ได้มาเรื่อยจนถึงสามเณรน้อย สามเณรน้อยก็เป็นพระอรหันต์นะ นี่ไง มูลค่าของธรรม

แต่ยอมตน พอยอมตนขึ้นมา ไปประพฤติปฏิบัติขึ้นมา สามเณรบอกว่า กายนี้ ให้ระลึกถึง กายนี้เปรียบเหมือนจอมปลวก จอมปลวกมันมีรูอยู่ ๖ รู มันมีเหี้ยตัวใหญ่ คือจิตใจที่อวิชา จิตใจที่กิเลสตัณหา จิตใจที่มารมันครอบงำอยู่นั่นนะ ถ้ายังไม่ได้ชำระล้างมันเหมือนเหี้ยตัวใหญ่ นี่คอยจับเหี้ยตัวนั้น ให้ปัดรู้ทั้ง ๕ เสียดา หู จมูก ลิ้น กาย แล้วเปิดใจนั้นไว้ คอยจับเหี้ยตัวนั้นเพื่อมาพิจารณา จับเหี้ยคือจับใจตัวนั้น ถ้าใจนั้นสงบระงับแล้วมันจะจับได้ ใจเห็นอาการของใจ ฉะนั้น ถ้าจิตมันสงบระงับแล้ว ให้จับสิ่งนั้นมาพิจารณา

นี่ไง ปฏิบัติไป ศึกษาไปๆ จนถึงเป็นพระอรหันต์ได้ เป็นพระอรหันต์ขึ้นมา ถ้าเป็นพระอรหันต์ขึ้นมามันก็มีคุณค่าทางธรรมใจใหม่ มูลค่าของธรรมนี้มันมหาศาลนะ มันไม่เสียเปล่า โปลิตะยังกลับมาเป็นพระอรหันต์ได้นะ

นี่ก็เหมือนกัน โลกเขาปฏิบัติทางโลก มองดูโลก มองดูเขาทำกัน เตือนแต่ใจเรา “เรื่องของเขา ถ้าเขาไม่เข้าใจมันเรื่องของเขา” แต่ถ้าเรื่องของเราระยะ ถ้าเราเตือนใจของเรา เราจะเป็นโลกหรือจะเป็นธรรม ในเมื่อเราปฏิบัตินี้ปฏิเสธไม่ได้ถึงความเป็นโลก ปฏิเสธไม่ได้ เราเกิดมาเป็นโลกทั้งนั้นนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังเกิดมาในโลกนี้เลย แต่ปฏิบัติไปเป็นศาสดาของเรา

ที่นี้ความเป็นโลกมันก็มี มันเป็นอยู่แล้ว เพราะเราต้องใช้ชีวิตนี้ไป แต่ถ้าความเป็นธรรมๆ เราต้องมีอีกแง่มุมหนึ่ง โลกกับธรรมอยู่ด้วยกัน เหริยภูมิ ๒ ด้าน ถ้าเป็นธรรมขึ้นมา เรามีสติปัญญา สิ่งที่ทำอยู่แล้วนี่อย่าชะล่าใจ ตรวจสอบตลอด จิตเราสงบจริงหรือเปล่า ปัญญาที่เกิดขึ้นมันเป็นปัญญาหรือปัญญา ถ้ามันเป็นปัญญามันก็เป็นปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาในธรรม ตรีกใน

ธรรมขึ้นมา เป็นปัญญาอบรมสมาธิ เพราะมันไม่มีคุณธรรมเกิดขึ้นมาจากในหัวใจเราจริงๆ เลย มันเป็นเรื่องโลกทั้งหมด

ในเมื่อเราเป็นโลกอยู่แล้ว สิ่งที่เกิดกับโลกก็เป็นโลกียะหมดๆ แล้วมันจะเป็นโลกุตตระได้อย่างไร สิ่งที่เป็นโลกุตตระ เห็นไหม ปัญญาอบรมสมาธิ หรือเราใช้คำบริกรรมของเราให้จิตมันสงบเข้ามา ถ้าจิตสงบเข้ามา บัว ๔ เหล่า ถ้าบัวอยู่ใต้น้ำนี่มันเป็นเหยื่อของปลาอยู่แล้ว เราปฏิบัติของเรา อย่างนี้เราปฏิบัติแล้วเราพยายามสร้างสมบุญญาธิการ ปฏิบัติเพื่อภพชาติสิ้นเข้า แต่ถ้าบัวปริ่มน้ำ บัวจะพ่นน้ำนะ ถ้าจิตเรา ถ้าใช้ปัญญาอบรมสมาธิเข้ามา เวลาจิตมันสงบ เรามีสติปัญญานะ

โดยธรรมชาติใช้ไหม คุณี คุณีวิตธานะ การขาดลมหายใจจะทำให้สมองตาย คนนั้นจะตายนี่ในเมื่อจิต พลังงานของมัน มันกายตัวอยู่ตลอดเวลา มันสันตติ มันต้องคิดอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นเวลาที่จิตมันสงบ คุณีว่าเหม่อๆ จิตมันสงบ จิตมันปล่อยวางเข้ามา มันก็พลังงานก็มีของมัน แต่เขาไม่มีสติปัญญา เขาถึงไม่รู้จักว่าจิตนี้สงบอย่างไร

แต่ถ้าเรามีปัญญาอบรมสมาธิ พอจิตมันปล่อยวางเข้ามา ปล่อยวางเข้ามา เวลามันสวาย อารมณ์มันเห็นของมันนะ มันรู้จักจิตนี้มันสวายอารมณ์ ถ้าจิตมันสวายอารมณ์ ถ้ามันเห็น จับต้องของมันได้ จับต้องของมันได้ เห็นไหม “จิต อากาโรของจิต” อากาโรของจิตมันคืออะไร? เวลาเกิดมาเป็นอารมณ์ความรู้สึกนี้ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ อารมณ์เรามันประกอบไปด้วยรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ

แต่เวลาเราศึกษาธรรมโดยโลก รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ รูปก็คือ ร.เรือ สระอุ ป.ปลา “รูป” ใจ รูปมันเป็นแบบนั้น แต่ไม่ได้จับรูปของเรา แต่เวลาปฏิบัติเป็นพิธิ เห็นไหม “รู้เท่าทันรูป รู้เท่าทันปัญญา”...รู้แล้วไง รู้แล้วไงต่อไป?

“รู้แล้วก็ปล่อย”...ปล่อยแล้วไงต่อไป?

แต่ถ้าจิตมันสงบระงับ นี่ปฏิบัติโดยโลกมันทับศัพท์ไป เวลารูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มันเป็นขั้น ๕ ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบัญญัติธรรมและวินัย แต่เวลาเราเปรียบเทียบใจของเราเนะ เป็นรูป เป็นเวทนา เป็นสัญญา เป็นสังขาร เป็นวิญญาณ อย่างนี้มันยังเป็นโลกอยู่ไหม

แต่ถ้าจิตมันสงบเข้ามา จิตสงบเข้ามา เห็นไหม เวลามันจับได้ การจับได้กับการจับไม่ได้ คำว่า “จับได้” คุณ ไม่ใช่บัวใต้น้ำ มันจะบัวปริ่มน้ำ ถ้าบัวปริ่มน้ำ จิตสงบแล้วมันจับได้ มันเห็นของมัน ถ้ามันจับได้นะ ผู้ที่จับไม่ได้ ผู้ที่จะสังเกต ให้สังเกต ให้ตั้งลำให้ได้ ถ้ามันตั้งลำให้ได้ นี่ใจมูลค่าของธรรมมันจะเกิดนะ

มูลค่า เห็นไหม คุณ ภูมิจนาสมาธิ เขาทำความสงบของใจเข้ามา ใจสงบมาแล้วเขาไปเที่ยวโลก ไปเที่ยวในวัฏฏะ เขาจิตสงบเข้ามาแล้ว เขาไปทำคุณไสย จิตเขาสงบมาแล้วมันด่าใคร ไปทำสิ่งนี้ คุณ เทวทัตขึ้นมาเป็นฉนวน โลภีย์แล้วยังแปลงร่างกายต่างๆ นี่มูลค่าของโลก ถ้าเป็นสมาธิแล้ว ถ้าทางโลกมันจะออกไปทางนั้น

แต่ถ้าพอจิตสงบระงับ เรามีปัญญา เห็นไหม คุณ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฉันอาหารของนางสุชาดา บุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อาสวักขยญาณ นี่มูลค่าทางธรรมมันจะเกิด เกิดทางนี้ มูลค่าทางธรรมจะเกิด มันจะเกิดด้วยอริยสัง เกิดด้วยสังจะความจริง ถ้ามูลค่าทางธรรมมันจะเกิด นี่มูลค่าทางโลกกับทางธรรมมันเกิดที่ไหน มันเกิดบนภวาสวะ มันเกิดบนดวงใจ มันเกิดบนฐิติจิต ถ้าฐิติจิตมันเป็นธรรมขึ้นมา เราด้วยความสติปัญญา ตรงนี้สำคัญมากนะ นี่ครูบาอาจารย์ที่สำคัญ สำคัญตรงนี้ ว่าจะทำอย่างไรให้มันออกวิปัสสนา

แต่ถ้าเราออกวิปัสสนาได้ สิ่งนี้มันจะสร้างคุณค่าขึ้นมา ถ้ามูลค่าทางธรรมเกิดขึ้นมาแล้ว เห็นไหม ธรรมเหนือโลกๆ มันจะไม่หันไปทางโลกเลย แต่ถ้ามูลค่าทางธรรมมันไม่เกิดนะ มันอยู่กับโลกอยู่แล้ว เพราะเราเป็นโลก เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เรามีฐิติจิต เรามีปฏิสนธิจิต มันเป็นโลกอยู่แล้ว คุณเทวทัตสิ เทวทัตทำฉนวน โลภีย์แล้ว ขนาดที่ว่าพอกิเลสมันครอบงำ มันยังไหลออกไปสร้างเวรสร้างกรรมให้ตัวเองมหาศาล

ฉะนั้น ถ้าเรามีสติปัญญา สิ่งที่ส่งออกๆ เราไม่เอา เราพยายามสร้างมูลค่าของเราทางธรรมขึ้นมาให้ได้ ถ้าทางธรรมขึ้นมา พอจิตมันสงบ สงบมันก็มีที่พึ่งที่อาศัย คนเราเหนื่อยนัก ร้อนนัก ลำบากนัก ทุกข์ยากนัก ได้ผ่อนคลายได้นี่เราจะมีความพอใจของเรามากนะ ถ้ามีความพอใจ แล้วก็มีสติ ถ้าเราปฏิบัติต่อไปข้างหน้ามันจะเป็นมหาสติ ถ้ามีสติปัญญานี้รักษาใจเราไว้

สังเกต ถ้ามันเป็นเจโตวิมุตติ จิตสงบแล้วออกมาให้ฝึกหัดใช้ปัญญา ปัญญาในร่างกาย ในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม ฝึกหัดใช้ปัญญา ถ้าฝึกหัดใช้ปัญญาไปแล้ว ถ้าปัญญานี้มันจะสร้างมูลค่าของมัน ถ้าเราฝึกหัดใช้ปัญญาแล้วมันเริ่มพ้นเพื่อ ใช้ปัญญาคือคิดไปถึงใดแล้วปัญญานี้มัน

ไม่ก้าวเดิน ปัญญาอันนี้ผู้ เราต้องปล่อยแล้ว แสดงว่าพลังงานที่ใช้ออกไปจากจิตมันใช้มาก พอใช้ มากปั๊บ กำลังของจิต ของสมาธิมันจะค่อยต่ำลง เราต้องวางการใช้ปัญญานั้น กลับมาทำความสงบ ของใจ สร้างใจให้เข้มแข็งขึ้นมา ถ้าเข้มแข็งขึ้นมามันก็ฝึกหัดใช้ปัญญาน้อยครั้งเข้า

ถ้าการใช้ปัญญาน้อยครั้งเข้า การทำสมาธิก็จะง่ายขึ้น เพราะว่ามันใช้ปัญญา เพราะปัญญา มันรู้ไง ปัญญาจะทำให้หูตาเราสว่าง ถ้าหูตาเราสว่างว่า อ้อ! ถ้าเรากำหนดพุทโธ มีสติอย่างนี้ ใจจะ สงบเข้ามา ถ้าเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิอย่างนี้ๆ มันจะมีความสงบเข้ามา แต่ถ้าเราผลอ เราทำ ด้วยความมกง่าย เราทำด้วยความไม่ละเอียดรอบคอบ นี่มันก็สะดวก มันทำแล้วมันไม่ต่อเนื่อง

แล้วเราก็แปลกใจว่า ทำไมเราเคยทำได้ ทำไมเราเคยทำด้วยความสะดวกสบาย ทำไมคราว นี้มันถึงได้ลำบากลำบาก มันลำบากลำบากเพราะความเพอเรือ มันลำบากลำบากเพราะความมก ง่าย มันลำบากลำบากเพราะเราไม่รักษา มีสติรักษาความรู้สึกลึกซึ้งนึกคิดของเรา ฉะนั้น ถ้าเพราะเรามี ความผิดพลาดอย่างนั้นจะทำให้เราทุกข์เรายาก

ฉะนั้น ชีวิตของเรา การดำรงชีวิตของเรา ข้อวัตรปฏิบัติของเรา เราจะรักษาใจของเรา ถ้า รักษาใจของเรา การประพฤติปฏิบัติมันก็จะง่ายขึ้น เห็นไหม คนเราต้องรู้โทษของตัวเอง ถ้าเรารู้ โทษของตัวเอง เราจะรักษาใจของเราเองให้มันมีคุณภาพขึ้นมา ถ้ามีคุณภาพขึ้นมา เราก็ทำ ความสงบของใจบ่อยครั้งเข้า แล้วออกไปพิจารณา ฝึกหัดใช้ปัญญา ถ้าเป็นเจโตวิมุตติ

ถ้าเป็นปัญญาวิมุตตินะ ถ้าจิตสงบแล้ว ปัญญาวิมุตติมันจะพิจารณากายโดยที่ไม่เห็นกาย พิจารณากายด้วยปัญญา พิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรมด้วย จับต้องได้ นะ ถ้าเป็นคุณภาพของธรรมนี้มันหยาบจับจ้วยได้

เวลาอารมณ์ สัญญาอารมณ์ของเรา คูสิ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เทศนาที่ เขาภิษณกุฎกับหลานของพระสารีบุตร

“ไม่พอใจสิ่งต่างๆ ไม่พอใจทุกอย่างสิ่งต่างๆ อะไรทั้งสิ้น”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “ถ้าเธอไม่พอใจสิ่งต่างๆ เธอต้องไม่พอใจอารมณ์ ของเธอด้วย เพราะอารมณ์ความรู้สึกนี่ก็เป็นวัตถุอันหนึ่ง”

เป็นวัตถุ เห็นใหม่ ความรู้สึกนึกคิด ถ้าจิตมันสงบระงับ ที่ว่าเป็นรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ความรู้สึกนี่มันเป็นกอง กองรูป กองเวทนา กองสัญญา กองสังขาร กองวิญญาณ เป็น กองๆ เลย กองขั้น ๕ นี่มันจับต้องได้ คุณสิ มันเป็นกอง คุณเขาเลากา ภูเขาเราจะชนมันเลยนะ แล้ว นี่เป็นกองอย่างนั้น นี่ภูเขาภูเรามันเกิดขึ้นมาจากใจ ถ้าใจมันเห็นจริงของมันนะ มันจับต้องได้อย่าง นี้

พอจับต้องแล้วมันพิจารณาของมัน รูป สัญญาอารมณ์รูป รูปนี้มันประกอบด้วยเวทนา ถ้า เวทนามีสุขมีทุกข์แล้ว สัญญานี้มันละเอียดลึกซึ้ง ถ้าสังขารปรุงแต่งนะ ปรุงที่ไรทุกข์ทุกทีเลย แล้วปรุง ปรุงแต่เรื่องเอาแต่ทุกข์มาให้ซะ นี่สังขารปรุงแต่ง แล้วถ้ามีสติปัญญามันแยกออกๆ ถ้า มันแยกออกปั๊บ พอมันแยกออกก็ปล่อย เห็นใหม่ การแยกอย่างนี้ นี่วิปัสสนาเกิดตรงนี้ เกิดตรงนี้ เพราะอะไร เพราะจิตมันได้ฝึกได้หัด มันได้รู้ได้เห็น

คุณสิ สักกายทิฎฐิ ความเห็นผิด สักกายทิฎฐินะ สักกายทิฎฐิ ๒๐ ขั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ ขั้น ๕ ขั้น ๕ ไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่ขั้น ๕ นี่คุณภาพธรรมมันจะเกิดแล้ว มูลค่ามันจะเกิด ถ้า มูลค่ามันพิจารณาแล้วมันปล่อย นี่โศคาปัตติมรรค

คุณสิ คุณจิตมันก้าวเดินสิ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก้าวเดินมรรคผลขึ้นมาในใจ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่พัฒนาขึ้นไป ถ้าจิตของเราพิจารณาเข้าไป ถ้าจับต้องได้ ถ้า พิจารณากายโดยเจโตวิมุตติจะเห็นกายได้ เห็นกายของเรา เห็นกายของเรา เห็นกายแล้วพิจารณา เป็นอุคคหนิมิต เป็นปฏิภาคะ เป็นขยายส่วน แยกส่วนขึ้นมา พอขยายส่วน แยกส่วน จิตมันรู้มัน เห็นขึ้นมาซะ เอ๊ะ! เอ๊ะ! มันซาบซึ้ง มันลอดมันลอน มันลอดมันลอนว่ามันไม่เป็นอย่างที่เรารู้ ใ้อีที่ว่าเก่งๆ ยอดๆ นี่มันไม่เป็นจริงสักอย่างหนึ่ง

แต่เวลาเป็นจริงขึ้นมา เป็นจริงขึ้นมาจากกำลัง จากกำลังของสมาธิ แล้วสมาธิมันมีปัญญา ขึ้นมา แล้วปัญญาขึ้นมาซะ คำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ สติชอบ ปัญญาชอบ นี่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ แต่ของเราขณะนี้เราปฏิบัติมาให้ชอบธรรม ให้ชอบธรรม ให้เกิดเป็นคุณธรรม ถ้าเกิดเป็นคุณธรรมขึ้นมามันสะท้อนหัวใจ มันสะท้อนหัวใจเราก็พิจารณา ของเรา

พิจารณาซ้ำ พอพิจารณาแล้วมันปล่อย พอมันปล่อยเราก็อยู่กับความสุขนั้น เวลาปล่อยนี้ที่ ทั้งคปทานนะ มีความสุขมาก แต่เดี๋ยวมันก็คลายออก พอคลายออกต้องพิจารณาซ้ำบ่อยๆ เข้า

เพราะมันเป็นนามธรรม คุณี ความรู้สึกนึกคิดของเรามันเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เวลาเราใช้ปัญญาของเราก็เหมือนกัน เดียวดีเดียวร้าย เดียวดีเดียวร้าย

เพราะเวลาที่เราประพฤติปฏิบัติ เวลานั้นมีเดี๋ยวดี ดีคือมีคุณธรรม มีมูลค่าของธรรมมันเกิด พอมูลค่าของธรรมมันเกิด ทุกอย่างดีไปหมดนะ แต่นี่มูลค่าของธรรมมันเป็นตังคะ คือชั่วคราว มันกิเลส อวิชชา ความไม่รู้จริงของเรามันมีเป็นพื้นฐาน อวิชชามันอยู่กับใจของเราตลอด ความที่ลังเลสงสัย ความไม่รู้ ความจับจดนี้มันมีของมันตลอด

ทีนี้ สิ่งที่มีมันมีอยู่แล้วใช่ไหม เวลามูลค่าของธรรมเกิดขึ้น สิ่งนี้มูลค่าของธรรม กิเลสกับธรรมแข่งขันกันในหัวใจของเรา ภาวสวะ ภพ จิติจิต เป็นที่อยู่ของกิเลส แต่เวลาเราปฏิบัติธรรมขึ้นมา ธรรมะมีกำลัง มีกำลังเข้ามาทำลาย เข้ามาแยกแยะให้หัวใจนี้ได้สัมผัส ได้สัมผัสกับรสของธรรม ได้รู้ได้เห็นตามความเป็นจริงว่าสิ่งที่เรากลุ่มหลงมานี้มันเป็นสิ่งที่ไม่จริง

แต่เวลามันพิจารณาขึ้นมา เวลามันปล่อย มันพิจารณาเข้ามา มันเป็นความจริงของมัน เป็นความจริงของมันก็เป็นมัชฌิมาปฏิปทา ถ้าเป็นมัชฌิมาปฏิปทาศึกษาขึ้นมา มันไม่ตกไปในอัตตกิลมถานุโยค กามสุขัลลิกานุโยค ในเมื่อมันเป็นมัชฌิมาปฏิปทาตามข้อเท็จจริงที่ใจนั้นยึด ถ้าที่ใจนั้นยึดเห็นใหม่ โดยสังโยชน์ โดยทิวฐิฐิความเห็นผิด แต่ถ้าพิจารณาเข้าไป พอมันปล่อย มันถ้าเป็นวิภาคะ คือมันทำลายตัวมันเอง มันเป็นไตรลักษณ์

พอทำลายตัวมันเอง ทำลายภาพ ทำลายสิ่งที่รู้ที่เห็นนั้น มันทำลายไปหมดเลย นี่มันเหลืออะไร? ก็เหลือความรู้จริง เอ้อะ! เอ้อะ! เอ้อะ! อยู่ไหน? ถ้าความรู้จริงมันก็ถอดถอน นี่ความจริงเป็นแบบนี้ สิ่งทีความรู้สึกดั้งเดิมขึ้นมา มันไม่รู้จริง นี่กายไม่ใช่เรา สรรพสิ่งไม่ใช่เรา ทุกอย่างเป็นอนัตตาหมดเลย อันนั้นมันเป็นคำท่องจำ มันเป็นเรื่องที่เราศึกษามาจากโลก มันไม่เป็นความจริงขึ้นมา

แต่ที่ปฏิบัติขึ้นมา มันรู้เห็นเดี๋ยวนั้น ในปัจจุบันธรรมในขณะนั้น ในขณะจิต ขณะจิตที่มันปล่อยวาง ขณะของมัน มันปล่อยวาง แต่มันไม่ขณะที่มันเปลี่ยนแปลงไป ถ้ามันเปลี่ยนแปลงขึ้นมา มันทำลายเต็มทีขึ้นมา เวลามันทำลายขึ้นมา มันขาด

ถ้าพิจารณาเป็นเจโตวิมุตติ เหมือนวิภาคะมันปล่อย กายไม่ใช่เรา เราไม่ใช่กาย กายไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่กาย กายกับจิตกับทุกข์มันแยกออกจากกัน ถ้าพิจารณาโดยปัญญาวิมุตติ ชั้น ๕

ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชั้น ๕ นามธรรมนี้เป็นเราหรือ สิ่งใดที่เป็นเราบ้าง อะไรที่มันถ้าไม่เป็นเรา แล้วมันทำลายแล้วมันเหลืออะไร พอสิ่งที่เหลือ เห็นใหม่ จิตมันรวมลง พอจิตรวมลงมันปล่อยหมด มันขาดหมด พอสิ่งที่ขาด สัจโยชน์ขาด

พอสัจโยชน์ขาดขึ้นไป ถ้าจิตมันเป็นโศคาบันนะ คูมูลค่าของมันดี มูลค่าของธรรม คุณค่าของเงินทอง สิ่งนี้เขาเอาไว้เป็นมูลค่าของโลกเขา บุญที่เป็นอามิส ถ้าเราทำบุญกุศลขนาดไหน มันก็เกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม วัฏฏะนี้ มันพ้นจากวัฏฏะนี้เป็นไปไม่ได้ แต่เวลาถ้ามันละสัจโยชน์ มันละความผูกมัดของใจ นี่พระโศคาบันจะไม่เกิดในวัฏฏะตลอดไป แต่เกิดในวัฏฏะอีก ๗ ชาติ

มูลค่าของการเกิดการตายทุกข์ทุกชาติมันให้ความเจ็บปวดเสียบร้อนเรามากขนาดไหน เวลาไปอยู่ในภพ เวลาโอปปาติกะไปเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม มันก็มีความทุกข์ตรมใจไปทุกข์ทุกชาติ แต่เวลาถ้ามันมีมูลค่าของมัน มันทำลายของมันขึ้นไปแล้ว ถ้ามันจะเกิดนะ คุณวิสาขา นางวิสาขาเป็นพระโศคาบัน คูมูลค่าของความเป็นพระโศคาบันนะ ผ้าอาบน้ำฝนก็ได้มาจากนางวิสาขา พระจะเดินทาง นางวิสาขาของค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ที่จะทำอาหารก่อนเดินทาง นี่นางวิสาขาเป็นพระโศคาบันนะ แล้วทำประโยชน์กับศาสนาไว้

ผ้าอาบน้ำฝน เมื่อก่อนพระถือผ้า ๓ ผืน ไม่มีผ้าอาบน้ำฝน เวลาอาบน้ำต้องใช้สบงล้อม แล้ววางลงอยู่ในน้ำ แล้วลอยตัวลงไปในน้ำ นี่พูดถึงสมัยนั้นมีผ้า ๓ ผืน เพราะพระปฏิบัติเริ่มต้นมาจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา ได้พ้นจากบ่วงที่เป็นโลกและเป็นทิพย์แล้ว เรื่องแบบนี้เป็นเรื่องไร้สาระ เรื่องแบบนี้ไม่เป็นประเด็นขึ้นมาเลย

แต่เวลาคนมากขึ้น ทุกอย่างมากขึ้น พระมากขึ้น นางวิสาขาเป็นพระโศคาบัน นี่มูลค่าในหัวใจนั้นมีธรรมในหัวใจ พอมีธรรมในหัวใจ อยากอุปฐาก อยากดูแล อยากจะให้ถึงสังคมสงฆ์นี้ สงบร่มเย็น นี่มูลค่าของใจที่มันเป็นธรรมขึ้นมาแล้วมันจะสร้างแต่ประโยชน์ ไม่มีโทษเลย

แต่ถ้ามูลค่าของโลกๆ นะ มูลค่าของโลกมันเป็นการแข่งขันแย่งชิง ความแข่งขันแย่งชิงขึ้นมาเพื่อประโยชน์กับตัว แต่ถ้ามูลค่าของธรรม ถ้าธรรมมันเกิดขึ้นมาเป็นพระโศคาบัน มีสิ่งต่างๆ ที่เราเสียสละได้เพื่อประโยชน์กับส่วนรวม มีประโยชน์ทั้งนั้นนะ แต่มันก็ยังมียกิเลสในหัวใจ คุณนางวิสาขามีลูก ๒๑ คน เวลาหลานนางวิสาขาทายขึ้นมา เพราะนางวิสาขาทำบุญทุกวัน ให้ตั้ง

หลานคนหนึ่งเป็นผู้ดูแลพระสงฆ์ แล้วเวลาหลานคนที่ทำงานถูกใจมาก เวลาหลานคนนี้ตายไป ร้องไห้ ร้องไห้มาฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถามนางวิสาขา “วิสาขา ร้องไห้ทำไม”

“หลานที่เป็นหลักที่ดูแลพระนี่ตายไป เสียใจมาก เพราะรักมาก”

“วิสาขา ถ้าในโลกนี้เป็นหลานของเธอหมด เธอจะไม่ต้องร้องไห้ทุกวันหรือ เพราะมีคนเกิดคนตายอยู่เป็นธรรมดา” นี่ไง เตือนพระโศดาบันนะ ได้สติ หยุคกิกเลย หยุคเดียวนั่นเลย เพราะว่าเกิดการเกิดการตายเป็นเรื่องธรรมดา แต่ถ้าเราเป็นทุกข์เป็นยากนะ เราเป็นปุถุชน การเกิดการตาย เพราะมันภพชาติหนึ่งเราก็อาลัยอาวรณ์ ฉะนั้น พอได้สติขึ้นมา สิ่งที่ทำประโยชน์ต่อไป ประโยชน์ในโลกนี้ เพราะนางวิสาขปรารถนาเป็นพระโศดาบัน ได้แก่นั่น

แต่เวลาพระอานนท์เป็นพระโศดาบันอยู่แล้ว พระอานนท์เป็นพระโศดาบัน แต่ฟังเทศน์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตลอด เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะนิพพาน พระอานนท์นี้เสียใจมากนะ เพราะเรายังมีกิเลสอยู่ ยังต้องหวังพึ่งคนขึ้นำอยู่ เพราะพระโศดาบันยังมีกิเลสอยู่ ยังมีกามราคะ ปฏิฆะข้างหน้าอีกมหาศาลเลย

ฉะนั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “อานนท์ เธอเป็นผู้ที่อุปัฏฐากประเสริฐที่สุดในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอนาคตต่อไปก็จะมีใครอุปัฏฐากได้ดีไปเกินกว่าเธอไป สิ่งที่คุณทำไว้นี้เป็นกุศลมาก เราตายไปอีก ๓ เดือนข้างหน้าจะมีการสังคายนา เธอจะได้เป็นพระอรหันต์วันนั้น”

ในการปฏิบัติต่อไป คูลิ จากว่า ๗ ชาติไป ว่านางวิสาขาจะเกิดอีก ๗ ชาติ แต่พระอานนท์ปฏิบัติขึ้นมา คุณดูแลองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจนนิพพาน นี่สิ่งต่างๆ พอนิพพานแล้วนะ เวลาพระอานนท์ไปไหนนะ ทุกคนจะร้องไห้ เพราะเคยเห็นหน้าพระอานนท์ก็จะเห็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เดี๋ยวนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านิพพานไปแล้ว มีแต่พระอานนท์ นี้มันยังทำให้หัวใจนี้มันมีประเด็นมากขึ้นนะ แต่พระอานนท์ก็พยายามประพฤติปฏิบัติ

คำว่า “ประพฤติปฏิบัติ” นะ ตั้งใจ จงใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าเราจะเป็นพระอรหันต์ เราจะเป็นพระอรหันต์ นี่ส่งออก แต่เวลาจะพักขึ้นมาจะ ปล่อยเลย ขอพักก่อน ทำมา

เครื่องเคียดเต็มที่แล้ว พอปล่อยบับ เห็นไหม มัชฌิมาปฏิปทา นี่ระหว่างนั้นพระอรหันต์เป็นพระอรหันต์ขึ้นมา

สิ่งที่เวลาพระอรหันต์เป็นพระอรหันต์ขึ้นมาแล้ว การก้าวเดินที่ว่าถ้าเราเกิดอีก ๗ ชาตินี้เรื่องหนึ่ง แต่ถ้าเป็นสกิทาคา เป็นอนาคา แล้วเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาละ นี่มูลค่าของมันประเสริฐ เลอเลิศนัก

แม้แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว เวลาจะเผาสิริระขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม จะยกออกประตูเมือง ออกประตูคิด ยกไม้ขึ้น อยากรู้ก็ยกไม้ขึ้น นี่เพราะเทวดาไม่ต้องการให้ออกประตูนั้น พระอนุรุทธะรู้ว่าเทวดาเขาไม่เห็นด้วย เขาต้องการให้ออกอีกทิศหนึ่ง แล้วบอกพระ พระบอกตั้งใจว่าจะยกออกทิศนั้น ยกได้หมดนะ นี่ใจคูติ แม้แต่สิริระขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้วนะ นี่มูลค่าของมัน เห็นไหม เทวดา อินทร์ พรหม แม้แต่สิริระก็ยังอยากได้นุญกุศลกับสิ่งนั้น

ฉะนั้น สิ่งที่มีมูลค่าของธรรม แม้แต่ประพฤติปฏิบัตินะ ถ้าจิตมันเป็นสมาธิ จิตมันเป็นปัญญาขึ้นมา ระหว่างที่เราก้าวเดินอยู่ที่นี่ เราจะเห็นนะ เราจะรู้ เราจะเห็นของเราว่าระหว่างก้าวเดินระหว่างจิตมันพัฒนาขึ้นไปมันมีความมหัศจรรย์ขนาดไหน ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้มีความละเอียดลึกซึ้งนัก แล้วความละเอียดลึกซึ้ง เพราะมันเป็นภาวนามยปัญญา มันเป็นเรื่องของการภาวนา มันเป็นเรื่องของใจทั้งนั้น มันไม่ใช่เรื่องของสมอง ไม่ใช่เรื่องของการจดจำ ไม่ใช่เรื่องต่างๆ เพราะอะไร เพราะถ้ามันเป็นจดจำมันเป็นอดีตอนาคต มันจะเป็นปัจจุบันไม่ได้

เวลาสมองนะ คูติ เวลาสมองจะทำงานมันต้องมีพลังงาน เวลาคนเรา เวลานอนหลับต่างๆ สมองมันก็หยุดของมัน ไม่ได้ทำงานสิ่งใด เพราะจิตนี้ พลังงานนี้มันไม่กระตุ้นให้สมองทำงาน ถ้าสมองทำงานมันระหว่างใจกับสมองมันเป็นอดีตอนาคตไปแล้ว

แต่เวลาเราภาวนามยปัญญามันเกิดขึ้นมามันเกิดที่สมองไหม ถ้าเกิดที่สมองมันก็เป็นสัญญา แต่ถ้ามันเกิดที่จิตละ เวลาจิตขึ้นมามันไม่เคลื่อนไปที่ไหน มันจะเป็นปัจจุบัน ถ้าเป็นปัจจุบันปัญญามันเกิดอย่างนี้ นี่ใจ ภาวนามยปัญญา ถ้าภาวนามยปัญญามันเกิด มันเกิดอย่างไร นี่คุณภาพของมัน คุณค่าของมัน มูลค่าของมันมหาศาล

ถ้าคุณค่ามหาศาลอย่างนี้แล้ว แล้วมันจะเห็นได้ชัดว่า ถ้ามูลค่าทางโลก คือธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมที่เป็นสาธารณะ เราพูดถึงธรรมที่เป็นสาธารณะกัน เรารู้โดยหลักความเป็นจริงว่าเวลาเกิดเวลาตายด้วยเวรด้วยกรรม เรารับรู้ทั้งนั้นนะ แต่เราก็มีทุกข์มียาก เราก็มีความวิตกกังวล

แต่ถ้าจิตมันปฏิบัติไปแล้ว มันชำระล้าง มันถอดมันถอนขึ้นมา มันเห็นเวรเห็นกรรม คุณคิดว่า “กรรม” กรรมคือพันธกรรมของใจ ใจที่มันสร้างเวรสร้างกรรมมาอย่างไรคือจิตนิสัย ถ้าใครปฏิบัติตามความเป็นจริง จิตนิสัยตรงกับหลักใจนั้น มันเป็นประโยชน์กับใจดวงนั้น ใจดวงนั้นจะถอดถอนกิเลสของใจดวงนั้น ถ้าใจดวงนั้นทำตรงกับจิตนิสัยนะ

ที่นี้ทำตรงจิตนิสัย นั่นใจ นั่นก็คือกรรมไง กรรมเก่ากรรมใหม่ ถ้าใครสร้างมา กรรมเก่าสร้างมาดีการประพฤติปฏิบัติมันก็จะง่ายขึ้น คุณสิพาหิยะต่างๆ เขาไปฟังเทศน์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทีเดียวเป็นพระอรหันต์ๆ แต่เขาทำของเขามาขนาดไหน คุณพระยสะนะะ ฟังเทศน์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๒ หนเป็นพระอรหันต์เลย แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๖ ปีนี้พยายามเอาตัวเองรอดให้ได้ นี่มันเป็นเรื่องการสร้างบุญกุศลกันมา

นี่เราก็เป็นชาวพุทธใช่ไหม ถ้าเราเชื่อเรื่องกรรม ก็เราทำมาทั้งนั้น ขณะในปัจจุบันนี้เราศึกษาใหม่ เรามีความเชื่อมั่นใหม่ เราอยากประพฤติปฏิบัติใหม่ ถ้าเรามีความเชื่อมั่น ศรัทธาตัวนี้สำคัญมาก เพราะคนที่เขามีศรัทธา เราเป็นลูกศิษย์กรรมฐาน เราเป็นลูกศิษย์วัดป่า ผู้ที่ประพฤติปฏิบัตินี้เอากันเนื่อๆ เอากันที่ว่าความรู้สึกภายใน บุญกุศลเกิดจากการเสียสละ

เวลานั่งสมาธิภาวนาขึ้นมา เราจะทำกุศลมากขนาดไหน ถ้าจิตใจมรรคญาณยังไม่เกิดขึ้นมา เรายังถอดถอนสังโยชน์ของเราไม่ได้ ถ้าเราจะถอดถอนสังโยชน์ของเราขึ้นมา เราจะต้องตั้งสติของเรา เราจะต้องหาที่สงบสงัดของเราแล้วเรานั่งลง แล้วเราทำความสงบของใจเข้ามา แล้วใช้ปัญญาเข้ามา เห็นใหม่ ฉะนั้น พระกรรมฐานถึงจะต้องมีความสงบระงับ มีข้อวัตรปฏิบัติเพื่อการเอื้อในการประพฤติปฏิบัติต่อกัน

ฉะนั้นเวลาเราจะไปที่ไหน เราก็ต้องเคารพสถานที่นั้น ตั้งสติปัญญาของเรา อย่าไปกวน อย่าไปทำเสียงอีกทีที่กระทบกระเทือนคนอื่น ฉะนั้น มันจะสื่อถึงว่าเราเป็นลูกศิษย์กรรมฐานจริงๆ ไม่ใช่เป็นลูกศิษย์กรรมฐานแต่ชื่อ แต่พฤติกรรมของเราเป็นตลาด เป็นเรื่องโลกๆ แต่ถ้าเราเป็นกรรมฐานจริงๆ นะ เราเป็นกรรมฐานเพราะเรามีเป้าหมายใจ เราหวังว่าเราอยากจะภาวนา เรา

อยากจะมีมูลค่าขึ้นมาบ้าง ให้จิตนี้ได้สัมผัส ให้จิตนี้ประพฤติปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมให้
ธรรมะ ไม่ใช่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมามันไม่สมควร ไม่สมควร มูลค่ามันไม่เกิด

คุณ ในสมัยปัจจุบันนี้เขาปลูกต้นไม้กัน เขาเร่งให้ออกดอก ออกผล ตามที่เขาพอใจ เขา
ต้องการผลตอบแทน ต้นไม้นั้นมันจะทำให้เสียหายได้ไง แต่ถ้ามันออกตามฤดูกาล ออกตามที่มันเป็น
ความจริงของมัน เห็นไหม นี่เหมือนกันถ้าจิตใจของเรา เราทำของเราให้มันเป็นความจริงของ
เรา ถ้าความจริงนี้เกิดขึ้นมา เราจะได้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ถ้าปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม
เห็นไหม มูลค่าของธรรมมันจะเกิดกับใจเรานะ

มูลค่าของโลกใครก็รู้ได้ มูลค่าของความรู้สึกนึกคิด มูลค่าของความทุกข์ระทมในหัวใจ
แต่ถ้ามูลค่าในทางธรรมมันเกิดนะ มันสำรอก มันคายออก แล้วเราจะกราบธรรม กราบพระพุทธ
พระธรรม พระสงฆ์ ด้วยหัวใจหัวใจ ซาบซึ้งนะ

คุณ ชีวิตเราทุกขนาดไหน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างสมบุญญาธิการมาเป็น
พระโพธิสัตว์ เสียสละมามหาศาล ครูบาอาจารย์ของเราที่จะเป็นธรรมได้นะ ถ้าไม่เสียสละมา
ไม่ได้ทำหัวใจนี้มา หัวใจนี้จะไม่มีหลัก หัวใจนี้จะคลอนแคลนไปกับโลก

แต่ถ้ามีหลัก ถ้าสร้างบุญกุศลมา ได้สร้างบุญญาธิการมา หัวใจจะมีหลัก ถ้าหัวใจมีหลัก จะ
เลือกจะเฟ้น จะเป็นหลักเป็นชัย เอาสิ่งที่ดีๆ มาเป็นอุดมคติ เป็นหลักเป็นชัยให้เรายึดมั่น แล้วเรา
รักษาใจของเรา เราก็ต้องเป็นแบบนั้น ถ้าเราเป็นแบบนั้นนะ กรรมเก่ากรรมใหม่ กรรมเราสร้างมา
อย่างไรทำให้เรามีศรัทธามีความเชื่อในปัจจุบันนี้ อันนี้มันก็เป็นกรรมของเรามาครึ่งหนึ่งแล้ว

กรรมในปัจจุบันนี้เราจะขวนขวาย เราจะพยายามของเรา เราจะสร้างมูลค่าในใจของเรา
ขึ้นมาได้จะเป็นประโยชน์กับเรา ถ้าเราสร้างมูลค่าของเราไม่ได้ถึงที่สุดแห่งทุกข์ มันก็ตัดให้ภพ
ชาตินี้สั้นเข้า เอวัง